

**Uchwała Nr XLII/583/2013  
Rady Miejskiej Kalisza  
z dnia 20 grudnia 2013 r.**

**w sprawie uchwalenia Aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013r., poz. 594 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Uchwała się Aktualizację Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Uzasadnienie  
do uchwały Nr XLII/583/2013  
Rady Miejskiej Kalisza  
z dnia 20 grudnia 2013 r.**

**w sprawie uchwalenia Aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020.**

Niniejszy dokument stanowi aktualizację „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych dla Miasta Kalisza do roku 2020” przyjętego uchwałą Rady Miejskiej Kalisza NR XXVII/355/2012 z dnia 27 września 2012r. Przedmiotowa aktualizacja została podyktowana potrzebą wytyczenia kolejnych obszarów, na których należy podjąć działania rewitalizacyjne.

Zintegrowany Plan Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych jest elastycznym dokumentem o otwartej formule. Aktualizacji dokumentu należy dokonywać w przypadkach zauważenia istotnych zmian w natężeniu negatywnych zjawisk na terenie Miasta Kalisza. Wytyczenie nowego obszaru zdegradowanego wraz z zaplanowaniem odpowiednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na ograniczenie skali działania negatywnych zjawisk oraz ich pogłębiania się. Niniejsza aktualizacja planu powstała przy współpracy różnych środowisk związanych z codziennym życiem Kalisza. Zmiana zakresu obszarów została zgodnie ustalona podczas spotkań roboczych, a podyktowana była zainteresowaniem przedsiębiorców realizacją inwestycji rewitalizacyjnych na obszarze Miasta Kalisza.

Podmioty biorące udział w rewitalizacji obszarów zdegradowanych, nie dysponujące wystarczającą ilością środków własnych, mogą ubiegać się o pozyskanie dofinansowania z zewnętrznych źródeł finansowania, zwrotnych i bezzwrotnych, z wielu dostępnych krajowych oraz zagranicznych funduszy. Najkorzystniejszym sposobem współfinansowania inwestycji są dotacje bezzwrotne, realizowane za pośrednictwem Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 w ramach priorytetu IV Rewitalizacja obszarów problemowych oraz założenia do Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 w priorytecie inwestycyjnym 9.2 Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich, zakładają możliwość ubiegania się o wsparcie finansowe projektów z zakresu odnowy miast. Warunkiem złożenia wniosku jest posiadanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, który będzie dokumentem stanowiącym podstawę do identyfikacji zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych. Ponadto inwestycje zlokalizowane na obszarach dysfunkcyjnych wskazanych w niniejszej aktualizacji mają szansę na pozyskanie finansowania za pomocą preferencyjnych pożyczek w ramach inicjatywy JESSICA. Poprzez opracowanie tego dokumentu Miasto stwarza korzystne warunki do inwestowania, umożliwi podmiotom realizującym nowe zadania inwestycyjne uzyskanie współfinansowania, co znacząco przyspieszy dynamikę procesów inwestycyjnych.

Projekt aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

**Załącznik do Uchwały  
Nr XLII/583/2013  
Rady Miejskiej Kalisza  
z dnia 20 grudnia 2013 r.**

**AKTUALIZACJA „ZINTEGROWANEGO PLANU ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH I  
POPRAWY SŁOWYCH MIASTA KALISZA DO ROKU 2020”**

<b>Wstęp .....</b>	<b>5</b>
<b>1. Okres prognozowania i hierarchizacja potrzeb .....</b>	<b>6</b>
<b>2. Analiza wskaźnikowa i delimitacja obszarów dysfunkcyjnych .....</b>	<b>7</b>
2.1    W1 - Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym .....	7

2.2	W2 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru .....	8
2.3	W3 - Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru .....	8
2.4	W4 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców .....	9

### **3. Charakterystyka obszarów zdegradowanych..... 9**

3.1	Obszar Śródmieście .....	9
3.1.1	Granice obszarów .....	9
3.1.2	Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru.....	10
3.1.3	Ochrona konserwatorska i zabytki.....	11
3.1.4	Turystyka.....	17
3.1.5	Sytuacja społeczno – gospodarcza.....	17
3.1.6	Zidentyfikowane problemy na obszarze .....	19
3.1.7	Grupy społeczne wymagające wsparcia .....	20
3.2	Obszar Majkowska - Złota .....	20
3.2.1	Granice obszarów .....	20
3.2.2	Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru.....	21
3.2.3	Ochrona konserwatorska i zabytki.....	22
3.2.4	Sytuacja społeczno – gospodarcza.....	22
3.2.5	Zidentyfikowane problemy na obszarze .....	24
3.2.6	Grupy społeczne wymagające wsparcia .....	25
3.3	Obszar Wrocławska .....	25
3.3.1	Granice obszarów .....	25
3.3.2	Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru.....	26
3.3.3	Ochrona konserwatorska i zabytki.....	27
3.3.4	Sytuacja społeczno – gospodarcza.....	28
3.3.5	Zidentyfikowane problemy na obszarze .....	29
3.3.6	Grupy społeczne wymagające wsparcia .....	30
3.4	Obszar Sulisławice .....	30
3.4.1	Granice obszarów .....	30
3.4.2	Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru.....	31
3.4.3	Ochrona konserwatorska i zabytki.....	31
3.4.4	Sytuacja społeczno – gospodarcza.....	32
3.4.5	Zidentyfikowane problemy na obszarze .....	33
3.4.6	Grupy społeczne wymagające wsparcia .....	34
3.5	Obszar Szczypiorno.....	34

3.5.1	Granice obszarów .....	34
3.5.2	Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru.....	35
3.5.3	Ochrona konserwatorska i zabytki.....	35
3.5.4	Sytuacja społeczno – gospodarcza.....	36
3.5.5	Zidentyfikowane problemy na obszarze .....	37
3.5.6	Grupy społeczne wymagające wsparcia .....	38
<b>4.</b>	<b>Działania rewitalizacyjne oraz zestawienie projektów .....</b>	<b>38</b>
4.1	Obszar Śródmieście .....	38
4.2	Obszar Majkowska - Złota .....	45
4.3	Obszar Wrocławska .....	46
4.4	Obszar Sulisławice .....	47
4.5	Obszar Szczypiorno.....	48
<b>5.</b>	<b>Wskaźniki produktu i rezultatu .....</b>	<b>48</b>
<b>6.</b>	<b>Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2013-2020 .....</b>	<b>50</b>
<b>7.</b>	<b>System monitoringu i aktualizacji.....</b>	<b>53</b>
<b>8.</b>	<b>Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko .....</b>	<b>54</b>
<b>9.</b>	<b>Spis tabel, rycin i wykresów .....</b>	<b>55</b>

## Wstęp

"Młode duchem najstarsze miasto w Polsce", jednym słowem: Kalisz. Dużo wody upłynęło w Prośnie od czasów największego piastowskiego ośrodka grodowo-miejskiego na Zawodziu. Dzisiejszy Kalisz to drugie pod względem wielkości miasto w Wielkopolsce, rozciągające się na powierzchni 70 km<sup>2</sup> i zamieszkiwane przez ponad sto tysięcy mieszkańców. Degradacja przestrzeni miejskich - powszechny problem polskich miast - nie oszczędził Kalisza. Przemiany o charakterze społecznym, gospodarczym, ekonomicznym występujące na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat spowodowały utratę pierwotnych funkcji określonych obszarów w miastach. Dawniej rynek był tętniącym życiem placem publicznym, gdzie odbywała się wymiana handlowa, miejscem, w którym spotykały się wszystkie drogi prowadzące do miasta. Obecnie obserwujemy zjawisko wymierania centrów miast. W miastach występują obszary, na których zaprzestano prowadzenia działalności przemysłowej. Pojawiają się budynki, które nie pełnią żadnej funkcji oraz przestrzenie publiczne, których

potencjał nie jest w pełni wykorzystany. Degradacja przestrzeni skutkuje degradacją społeczną. Mało atrakcyjne przestrzenie miejskie pustoszeją, wymagające społeczeństwo poszukuje ciekawszych miejsc do mieszkania, przebywania, inwestowania. Zostają osoby nieporadne, uzależnione, przestępcy. Aby przeciwdziałać takiemu stanowi rzeczy podejmuje się działania mające na celu przywrócenie do życia obszarów dysfunkcyjnych, obszarów zdegradowanych, obszarów, na których występują stany kryzysowe. Działania takie nie mogą być przypadkowe. Obecnie polskie samorządy wykorzystują instrument, jakim jest Lokalny Program Rewitalizacji do zaplanowania działań o charakterze kompleksowym. Program Rewitalizacji umożliwia nie tylko delimitację obszarów kryzysowych, identyfikację problemów na obszarach i planowanie działań, które te problemy zniwelują, a docelowo wyeliminują, ale również jest alegorycznym rynkiem - miejscem, w którym spotykają się uczestnicy procesu rewitalizacji, miejscem wymiany poglądów, zgłaszania inwestycji, dyskusji, konsultacji społecznych. Zapewne jeszcze sporo wody w Prośnie upłynie nim zaplanowane w ramach niniejszego dokumentu inwestycje zostaną zrealizowane, ale w tym miejscu właśnie zaczyna się rewitalizacja Kalisza.

Niniejszy dokument stanowi aktualizację „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020”. Przedmiotowa aktualizacja została podyktowana potrzebą wytyczenia kolejnych obszarów, na których należy podjąć działania rewitalizacyjne. Wytyczone w niniejszym opracowaniu obszary mają zdecydowanie większą powierzchnię w porównaniu z obszarami predestynowanymi do rewitalizacji w pierwotnym opracowaniu. Zamiarem Władz Miasta było zaplanowanie kompleksowych działań na wskazanych obszarach z udziałem różnych uczestników procesu rewitalizacji. Głównym hamulcem procesu rewitalizacji są niestety względy ekonomiczne, a sama rewitalizacja jest procesem kosztownym. Dlatego równoległe działania wielu podmiotów umożliwiają rozłożenie ciężaru ekonomicznego rewitalizacji oraz dają zdecydowanie szybsze efekty.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż inwestycje zlokalizowane na obszarach dysfunkcyjnych delimitowanych w ramach niniejszego opracowania mają szansę na pozyskanie finansowania w ramach inicjatywy JESSICA, instrumentu finansowania inwestycji miejskich za pomocą preferencyjnych pożyczek. Miasto opracowując ten dokument stwarza korzystne warunki do inwestowania.

## 1. Okres prognozowania i hierarchizacja potrzeb

Okres prognozowania przyjęty na potrzeby opracowania aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” obejmuje lata 2013 – 2020. Uwzględnia on czas realizacji projektów miejskich ujętych w dokumencie oraz charakter samego procesu rewitalizacji – długotrwałej koordynacji działań podejmowanych w sferach: przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej.

Opracowując program rewitalizacji należy mieć na względzie zmieniającą się sytuację w mieście – zarówno na obszarach zdegradowanych, jak i poza nimi. Oprócz wspomnianej już koordynacji zadbać należy o elastyczność programu. Ważnym jest, by w przypadku zmian dotyczących zidentyfikowanych już problemów oraz powstaniu nowych, możliwe było dostosowanie działań i samego dokumentu do aktualnej sytuacji. Niewykluczone jest również powstanie kolejnych obszarów problemowych, w których natężenie zjawisk negatywnych wymagało będzie szybkiej reakcji oraz modyfikacji niniejszego opracowania.

Przedstawione w kolejnych rozdziałach analizy jakościowa i wskaźnikowa są podstawą podziału planowanych działań rewitalizacyjnych ze względu na ich hierarchię ważności. Wybierając proponowane

projekty kierowano się w pierwszej kolejności zasadniczością podejmowanych działań w kontekście sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta. Dokonano oceny charakteru obecnych funkcji delimitowanych obszarów zdegradowanych oraz przeanalizowano ich zmiany oraz wprowadzenie nowych.

Planując rewitalizację na terenie Kalisza określono dwa główne obszary działań – przywrócenie funkcji integracyjnej, turystycznej oraz handlowo – usługowej na terenie Śródmieścia oraz zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i posiadających potencjał inwestycyjny.

## 2. Analiza wskaźnikowa i delimitacja obszarów dysfunkcyjnych

Analiza wskaźnikowa dla Miasta Kalisza, jak i dla obszarów zdegradowanych została wykonana na podstawie „Wytocznych w zakresie zasad opracowania programów umożliwiających ubieganie się o wsparcie w ramach Inicjatywy JESSICA oraz Działania 4.2 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013”. Dla poszczególnych ulic, znajdujących się w granicach wytyczonych obszarów zebrano dane, niezbędne do wyliczenia właściwych wskaźników. Następnie porównano wskaźniki dla obszarów ze wskaźnikiem dla całego miasta. Obszary, które charakteryzowały się mniej korzystną sytuacją w porównaniu z miastem w przynajmniej jednym kryterium zakwalifikowano jako obszary zdegradowane. Wskaźniki wykorzystane w niniejszej analizie zostały określone w oparciu o „Kryteria wyznaczania obszarów kryzysowych w ramach ZPORR 2004-2006”.

**Tabela 1. Wskaźniki wykorzystane w analizie obszarów aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Poprzemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020”**

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja
W1	Wysoki poziom bezrobocia	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Stopę długotrwałego bezrobocia rozumie się jako stosunek liczby osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy do liczby osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18- 59, mężczyźni 18-64).
W2	Wysoki poziom ubóstwa oraz trudne warunki mieszkaniowe	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego
W3	Wysoki poziom przestępczości	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru	Ilość przestępstw i wykroczeń stwierdzonych nie obejmujących zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych z uwzględnieniem czynów karalnych osób nieletnich tj. do 17-tego roku życia
W4	Niski poziom przedsiębiorczości	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

*Źródło: Wytoczne w zakresie zasad opracowania programów umożliwiających ubieganie się o wsparcie w ramach Inicjatywy JESSICA oraz Działania 4.2 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013*

### 2.1 W1 - Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

W Kaliszu liczba osób długotrwale bezrobotnych (stan na dzień 30.09.2012) wynosiła 1659, podczas gdy na obszarach rewitalizacji osób tych było 407. Porównując wskaźniki na wszystkich obszarach Śródmieście, Majkowska – Złota, Wrocławska i Sulisławice, zaobserwować można gorszą sytuację niż w mieście. Na obszarze Szczypiorno udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym jest natomiast mniejszy.

**Tabela 2. Metodologia obliczania wskaźnika W1**

Obszar	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym	W1
	a1	b1	(b1/a1)*1000
Obszar Śródmieście	314	6694	46,91
Obszar Majkowska - Złota	46	1104	41,67
Obszar Wrocławska	25	724	34,53
Obszar Sulisławice	18	422	42,65
Obszar Szczypiorno	4	237	16,88
Kalisz	1659	62763	26,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

## 2.2 W2 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru

Ponad 31% mieszkańców uprawnionych do pobierania świadczeń z opieki społecznej mieszka na wytyczonych obszarach kryzysowych (stan na dzień 02.10.2012). Wartość wskaźnika W2 dla obszarów Śródmieście, Majkowska - Złota i Szczypiorno przewyższa wartość dla całego miasta. Warto zauważyć, że w przypadku obszaru Śródmieście wartość ta jest dwukrotnie wyższa, a w przypadku obszaru Majkowska- Złota ponad trzykrotnie, co wskazuje na wysokie natężenie analizowanego problemu.

**Tabela 3. Metodologia obliczania wskaźnika W2**

Obszar	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	W2
	a1	b1	(b1/a1)*1000
Obszar Śródmieście	10779	1722	159,76
Obszar Majkowska - Złota	1669	429	257,04
Obszar Wrocławska	1134	69	60,85
Obszar Sulisławice	632	17	26,90
Obszar Szczypiorno	364	31	85,16
Kalisz	101668	7278	71,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Kaliszu

## 2.3 W3 - Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru

Badanie poziomu przestępczości w mieście wykazało, że gorszą sytuacją w porównaniu do całego miasta charakteryzują się obszary Śródmieście, Majkowska – Złota, Wrocławska i Sulisławice. Popelniono tu blisko 20% wszystkich przestępstw i wykroczeń, mimo że obszar ten zamieszkiwany jest przez 14% mieszkańców miasta (dane za rok 2011).

**Tabela 4. Metodologia obliczania wskaźnika W3**

Obszar	Liczba mieszkańców	Ilość przestępstw i wykroczeń	W3
	a1	b1	(b1/a1)*1000
Obszar Śródmieście	10779	831	77,09
Obszar Majkowska -	1669	141	84,48



Złota			
Obszar Wrocławska	1134	174	153,44
Obszar Sulisławice	632	61	96,52
Obszar Szczypiorno	364	10	27,47
Kalisz	101668	6045	59,46

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Straży Miejskiej Kalisza*

## 2.4 W4 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Jeżeli chodzi o poziom przedsiębiorczości, analiza wskaźnikowa wykazała, że na wszystkich badanych obszarach liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest niższa niż średnia wartość dla całego miasta (stan na 31.12.2011).

**Tabela 5. Metodologia obliczania wskaźnika W4**

Obszar	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	W4
	a1	b1	(b1/a1)*1000
Obszar Śródmieście	10779	382	35,44
Obszar Majkowska - Złota	1669	94	56,32
Obszar Wrocławska	1134	63	55,56
Obszar Sulisławice	632	22	34,81
Obszar Szczypiorno	364	11	30,22
Kalisz	101668	6726	66,16

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu*

## 3. Charakterystyka obszarów zdegradowanych

### 3.1 Obszar Śródmieście

#### 3.1.1 Granice obszarów

Obszar rewitalizowany Śródmieście znajduje się w ścisłym centrum miasta, obejmuje część Śródmieścia oraz Piskorzewia. Zdecydowanie przeważa tutaj stara zabudowa, w ramach której występują zabytki wpisane do Rejestru Zabytków lub Gminnej Ewidencji Zabytków. Obszar zamieszkuje 10 779 osób, tj. 10,6 % ogólnej liczby ludności Kalisza.

Granica obszaru biegnie wzdłuż Alei Wojska Polskiego od rzeki Proсны do Kanału Bernardyńskiego, następnie wzdłuż Kanału do ul. Stawiszyńskiej, na południowy – zachód do Pl. Jana Kiliańskiego, dalej przez Pl. Jana Pawła II w stronę rzeki Proсны ul. Kolegialną, Łazienną, Kadecką do skrzyżowania z ul. Kazimierzowską, następnie na północny-zachód ul. Kazimierzowską, na południowy – zachód ul. Śródmiejską, przecinając Prosnę i Kanał Rypinkowski. Od skrzyżowania ul. Śródmiejskiej i Tadeusza Kościuszki biegnie w kierunku północno-zachodnim ul. T. Kościuszki, aż do ul. Fryderyka Chopina, dalej ul. F. Chopina na północny – wschód do skrzyżowania z ul. Wodną i wzdłuż Wodnej do Alei Wojska Polskiego.

**Mapa 1. Obszar zdegradowany Śródmieście**



Obszar charakteryzuje się długą historią, przez stulecia pełnił najważniejszą funkcję w mieście. W XIII wieku Henryk Brodaty przeniósł centrum osadnicze z Zawodzia na Nowe Miasto. Około 1257 r. książę Bolesław Pobożny na tym miejscu ulokował Kalisz na tzw. prawie średzkim. Przywilej lokacyjny otrzymał Kalisz w tym samym roku co inne miasta Polski, np.: Jarocin i Kraków.

Jednym z ważniejszych momentów dla Kalisza było sprowadzenie do miasta Jezuitów w 1583 roku oraz ufundowanie kolegium i kościoła przez Stanisława Karnkowskiego. Te wydarzenia spowodowały rozwój zarówno intelektualny jak i architektoniczny. Podczas I Wojny Światowej ucierpiało 95 % zabudowy Starego Miasta, a odbudowa tych zniszczeń trwała jeszcze w latach 30-tych. Podczas II Wojny Światowej zniszczenia były o wiele mniejsze, głównie dotyczyły obiektów związanych z ludnością żydowską. W latach 1975-1998 Kalisz był stolicą woj. kaliskiego, a od 1 stycznia 1999 r. znalazł się w granicach woj. wielkopolskiego jako miasto na prawach powiatu i jednocześnie siedziba powiatu ziemskiego. W roku 1992 Jan Paweł II ustanowił Diecezję Kaliską.

### 3.1.2 Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru

Obszar jest ujęty w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza. Tereny w tej części Kalisza są przede wszystkim obszarami zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz usługowej. Znajdują się tutaj również tereny przestrzeni publicznej, zieleni niskiej, zieleni urządzonej, rozmieszczenia obiektów handlowych, tereny zabudowy produkcyjno - usługowej oraz wód powierzchniowych – śródlądowych. Na wyznaczonym obszarze nie ma Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

Główne funkcje:

- administracyjna,
- usługowo-handlowa,
- mieszkaniowa,
- edukacyjna,
- rekreacyjna,

Jest to obszar, na którym znajduje się wiele ważnych dla mieszkańców Kalisza miejsc, jak również teren o dużych walorach turystycznych. Zlokalizowane są tu:

- budynki publiczne (Urząd Miejski, Urząd Skarbowy, Miejski Rzecznik Konsumentów, Nadzór Budowlany, Delegatura Narodowego Funduszu Zdrowia, Delegatura Wielkopolskiego Urzędu

Wojewódzkiego, Regionalna Izba Obrachunkowa, Starostwo Powiatowe, Urząd Statystyczny, Prokuratura Rejonowa);

- placówki oświaty (Przedszkole Niepubliczne „Szczęśliwa Trzynastka”, SP 1, Gimnazjum Nr 2, LO nr 1, LO nr 2, LO nr 3, Zespół Szkół Samochodowych im. S. Staszica, Państwowa Szkoła Muzyczna I i II Stopnia, Centrum Nauki i Biznesu Żak, Centrum Doskonalenia Edukacyjnego);
- placówki opiekuńczo – wychowawcze (Żłobek Nr 2);
- miejskie spółki i zakłady budżetowe (Straż Miejska, Ochotnicza Straż Pożarna);
- kościoły rzymskokatolickie (Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, św. Stanisława BM, Wniebowzięcia NMP, Katedra pw. św. Mikołaja pw. św. Wojciecha i Stanisława);
- kościoły innych wyznań (Kościół Boży w Chrystusie);
- obiekty związane z turystyką (Centrum Informacji Turystycznej, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Kalisz, Dom Pielgrzyma, Hotel Roma, punkty gastronomiczne);
- muzea (Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza, Muzeum im. G. J. Osiazkowskich);
- galerie (Galeria sztuki im. Jana Tarasina, W ratuszowej wieży, Stowarzyszenie Żywa – Dom), kino (Cinema 3D), biblioteka (filia nr 3). Budynek Centrum Sztuki i Kultury;
- banki (WBK, Milenium, GE Money Bank, SKOK, Bank Pocztowy, Invest Bank, Wielkopolski Bank Spółdzielczy, Bank Spółdzielczy Ziemi Kaliskiej, ING Bank Śląski, Euro Bank S.A., Credit Agricole, Santander Consumer Bank S.A, PEKAO SA, BGŻ, BPH, Citi Handlowy, Getin Bank, PKO BP);

Na obszarze znajdują się także tereny zielone, w tym Planty. Jest to pas zieleni biegnący w miejscu dawnego koryta rzeki Babinki, pełniący przede wszystkim funkcję rekreacyjną. W 1999 roku dokonano rewaloryzacji Plant (remont alejek, postawienie toalet itd.), co spowodowało zwiększenie atrakcyjności tego terenu.

### 3.1.3 Ochrona konserwatorska i zabytki

Na obszarze rewitalizowanym Śródmieście występuje kilka stref ochrony konserwatorskiej. Strefy różnią się między sobą zarówno zakresem ochrony, który uzależniony jest od wartości danego obszaru, jak i przedmiotem ochrony.

Strefa A - pełnej ochrony układu urbanistycznego i obiektów zabytkowych.

A1 - Miasto Lokacyjne w linii fortyfikacji średniowiecznych. Zostało objęte pełną ochroną z uwagi na znaczącą wartość znajdujących się tam obiektów zabytkowych oraz swoje historyczne uwarunkowania. Największe znaczenie pod względem dziedzictwa kulturowego dla Kalisza ma obszar znajdujący się pomiędzy Kanałem Proсны a Kanałem Bernardyńskim, będący częścią omawianej podstrefy. Na tym terenie obowiązuje bezwzględna ochrona historycznej substancji i rozplanowania sieci ulicznej. W strefie A przewiduje się rehabilitację kwartałów zabudowy z okresu międzywojennego oraz ogranicza ruch tranzytowy.

Strefa B - ochrony zachowanych elementów zabytkowych. Obejmuje głównie obszary otaczające staromiejski układ Kalisza, ukazujące charakter rozwoju przestrzennego miasta od XVIII do XX wieku. Na terenie tej strefy dopuszcza się wprowadzenie nowej zabudowy z dostosowaniem jej do historycznego otoczenia oraz przeprowadzenie korekty układu zabudowy w sposób nienaruszający istniejącego układu urbanistycznego i komunikacyjnego. Strefa B składa się z podstref:

B1 - d. Przedmieście Wrocławskie z kościołem poreformackim wraz ze wschodnim fragmentem Nowego Świata i Rogatką;

B5 - Zabudowa d. Piskorzewia - ul. Wodna, Chopina, Ciasna, Złota z fabryką (do Al. Wojska Polskiego);

B6 - Zabudowa pierzei ul. Babina wraz z Plantami i Nowym Rynkiem ze względu na zachowanie zwartości bezpośredniego otoczenia miasta lokacyjnego wraz z zespołami zabudowy i wnętrzami urbanistycznymi z XVIII-XIX w.;

B7 - d. Przedmieście Toruńskie wraz z Pl. Kilińskiego, dawną fabryką Repphana i kościołem pobernardyńskim.

Strefa K – ochrony krajobrazu. W jej skład wchodzi głównie obszary o dużych walorach przestrzennych jak i kompozycyjnych. Ogranicza się tutaj swobodę działań inwestycyjnych. Strefa K składa się z podstref:

K1- d. Glinki z rozstajem drożnym, d. folwarkiem i zespołem więziennym;

Z komentarzem [MS1]: Narodzenia ????

Z komentarzem [MS2]: Sw. Stanisława

K4 - Rejon ul. 3 Maja;

K5 - Porta Calissia, czyli południowy przyczółek mostowy.

Na terenie obszaru rewitalizowanego Śródmieście znajduje się wiele ciekawych i godnych odwiedzenia miejsc. W większości są to zabytki sakralne, ale również obiekty dawnych fabryk, które mieściły się na terenie Kalisza. Wśród innych zabytkowych miejsc warto wyróżnić obiekty pełniące funkcje publiczne: administracyjne, oświatowe czy też funkcje obronne miasta. Oto krótkie opisy najcenniejszych zabytków znajdujących się w centrum Kalisza:

#### **Zespół pobernardyński - obecnie kościół i klasztor oo. Jezuitów, ul. Stawiszyńska 2**

Początki tego kościoła sięgają XV wieku, jednak konsekracji dokonano dopiero w 1607 roku i późnorenansowa świątynia otrzymała wezwanie Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Kościół jest jednonawowy, zdobiony polichromią iluzjonistyczną wykonaną przez artystów – zakonników, a cały wystrój utrzymany jest w stylu dojrzałego rokoka i późnego baroku. W ołtarzach bocznych, które są bogato zdobione, umieszczone są m.in.: „Pieta” z XV w. i zabytkowy krucyfiks wotywny. Budowę całego kompleksu zakończono dopiero w 1632 roku. W 1864 r. władze carskie zdecydowały o kasacji zakonu bernardynów w Kaliszu. Od roku 1919 zespół pobernardyński jest siedzibą oo. Jezuitów.

#### **Dawny Pałac Puchalskich - dom rodzinny Marii Konopnickiej, pl. Kilińskiego 4**

Nazwa pałacu wybudowanego w latach 1828-1831 pochodzi od nazwiska pierwszego właściciela Grzegorza Puchalskiego, który był pułkownikiem wojsk polskich. W tym domu młodość spędziła poetka Maria Konopnicka. Fakt ten upamiętnia tablica. Również tutaj w latach 1911- 1929 mieściło się Muzeum Ziemi Kaliskiej.

#### **Dom Przechadzkiego, ul. Babina 2**

Wzniesiony w stylu klasycystycznym ok. 1820 roku. W momencie budowy przeznaczony był na fabrykę, jeszcze w XIX wieku zmieniła się jego funkcja. W latach 1801- 1817 na tym miejscu znajdowała się pierwsza siedziba teatru W. Bogusławskiego.

#### **Część zespołu fabryki sukna Beniamina Repphana, pl. Kilińskiego 13**

Cały zespół składał się z dwóch budynków fabrycznych, jednego zlokalizowanego przy dzisiejszym pl. Kilińskiego 13, a drugiego (poza opisywanym obszarem) przy ul. Warszawskiej 1-11. W latach 1824-25 przebudowano d. kościół i klasztor ss. bernardynek (pochodzący z lat 1624-77) wg projektu architekta Franciszka Reinsteina na fabrykę sukna. Była to pierwsza tego typu fabryka w mieście i funkcjonowała do około 1910 roku. Obecnie budynek użytkowany jest jako Urząd Statystyczny Oddział w Kaliszu.

#### **Zespół fabryki fortepianów: budynki fabryczne i willa fabrykanta, ul. Chopina 9**

Fabryka została założona przez Gustawa Arnolda Fibigera w 1878 roku, wcześniej (od 1873 r.) działała jako pracownia naprawcza, przy dzisiejszej Al. Wolności. Od momentu przeniesienia zakładu na ul. Szewską (dzisiejsza ul. Chopina) produkowano w niej fortepiany. W tym samym roku, czyli w 1878, została wybudowana willa właścicieli znajdująca się przy fabryce. Od 1949 do 2007 roku (momentu zamknięcia zakładu) fabryka funkcjonowała pod nazwą Fabryka Forteipianów i Pianin „Calisia”

#### **Relikty zamku Kazimierzowskiego, pl. Jana Pawła II**

Zamek wznoszono etapami, a zakończenie jego budowy przypadło na czasy Kazimierza Wielkiego (1333-1370). Usytuowany był w północnej części miasta lokacyjnego, nieopodal Bramy Toruńskiej. Zamek zbudowano z cegły na fundamentach kamiennych, na planie czworoboku z czterema skrzydłami o 3 i 4 kondygnacjach oraz wewnętrznym dziedzińcem. Całość zajmowała około 2100 m<sup>2</sup> Na zamku bywali m.in.: Kazimierz Wielki, Karol Luksemburski, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk. Zamek uległ poważnemu uszkodzeniu podczas pożaru miasta w 1537 r., a dzieła jego zniszczenia dopełniła największa w dziejach Kalisza pożoga w 1792 r.

Aktualnie widoczne są tylko fragmenty fundamentów zamku, na terenie przyległym do Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka, odsłoniętych i zrekonstruowanych podczas badań archeologicznych w latach 80-tych XX w.

#### **Gmach dawnej szkoły wojewódzkiej, obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka, ul. Grodzka 1**

Budynek Szkoły Departamentowej w stylu klasycystycznym wzniesiony został w roku 1819 według projektu Sylwestra Szpilowskiego. W tym też roku przemianowano ją na Szkołę Wojewódzką. Od 1923 roku nosi imię Adama Asnyka. Absolwentami szkoły są m.in.: Adam Asnyk, bracia Gillerowie, Stanisław Wojciechowski, Alfons Parczewski.

#### **Kolegiata kaliska – obecnie Bazylika Wniebowzięcia NMP – Sanktuarium św. Józefa, Pl. św. Józefa 5**

Początki kościoła datowane są na koniec XIII w., od roku 1303 w dokumentach figuruje jako kościół parafialny. Z fundacji arcybiskupa gnieźnieńskiego Jarosława Bogorii Skotnickiego w 1353 r. na miejscu drewnianego wzniesiony został murowany kościół. W 1359 r. świątynia podniesiona została do godności kolegiaty. W gotyckim kształcie istniała do 1783 r., gdy podczas wyburzania przyległych budynków uległa

częściowemu zawaleniu. Zachowało się jedynie gotyckie prezbiterium, zakrystia oraz ołtarze przy południowo-wschodniej ścianie, w tym obraz Św. Rodziny. Dzisiejszy wygląd kościoła i kaplicy św. Józefa zawdzięczamy ks. S. Klossowskiemu, który doprowadził do jej odbudowy w późnobarokowej stylistyce. W 1948 r. po zniszczeniach wojennych odbudowana została wieża. W 1978 r. Papież Jan Paweł VI podniósł kościół do godności Bazyliki Mniejszej.

Według tradycji początki Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu sięgają 1670 roku. Wtedy, za przyczyną Świętego Józefa, został uzdrowiony mieszkaniec wsi Szulec, który jako wotum ufundował obraz Świętej Rodziny i umieścił go w kaliskiej Kolegiacie. Od tego czasu przybywają tu pielgrzymi, aktualnie około 300 tys. rocznie. Sanktuarium św. Józefa jest najstarszym na świecie ośrodkiem kultu tego świętego.

We wnętrzu uwagę zwraca umieszczony w nawie bocznej późnogotycki Poliptyk Mistrza z Gościszowic (ok. 1510 r.) przedstawiający sceny z życia Marii Panny, sceny pasyjne oraz rzeźby świętych, a także rokokowe ołtarze boczne i ambona.

#### **Relikty dawnych miejskich murów obronnych**

Początki budowy murów miejskich datowane są na połowę XIV wieku. Głównym surowcem używanym przy ich stawianiu był kamień polny i cegła. Największe roboty modernizacyjne zostały przeprowadzone przez muratora Jana z Poznania oraz Błażeja Italusa z Włoch w XVI wieku. Pierwotnie posiadały 4 bramy, z czego najważniejsze były Wrocławska i Toruńska, oraz 19 baszt (11 w ciągu murów, 7 przy bramach i w bramach). Długość obwarowań szacowana jest na 1600 m, natomiast grubość wahała się od 1 do 1,5 m przy zmiennej wysokości (od 6 do 9 m). Rozbiórkę obwarowań miejskich zapoczątkowała likwidacja Bramy Wrocławskiej przez Komisję Dobrego Porządku. W czasach zaboru pruskiego postępowały dalsze rozbiórki murów i bram, które najintensywniej trwały w latach 1793-1806. Obecnie zachowana jest tylko jedna baszta – „Dorotka” oraz około 300 m fragmentów murów.

#### **Baszta „Dorotka”**

Powstała na przełomie XIV i XV w. Jedyna zachowana do dziś baszta wchodziła w skład średniowiecznych murów obronnych Kalisza w północno-wschodniej części ich obwodu. Ceglana, półokrągła baszta posadowiona jest na kamiennym fundamencie. Służyła jako więzienie, przetrzymywano tu kobiety lekkich obyczajów tzw. Dorotki. Od XIX w. nazywana potocznie „Dorotką”.

#### **Kościół pojezuicki pw. św. Wojciecha i Stanisława – obecnie Garnizonowy, ul. Kolegialna 2**

Wczesnobarokowa świątynia jezuicka w zespole zabudowań kolegium, wzniesiona została w latach 1587-95 z fundacji prymasa Stanisława Karnkowskiego, wg projektu architekta Jana Marii Bernardoniego, przy udziale muratora Albina Fontany. Pierwotnie miała to być tylko kaplica, jednak podczas budowy zdecydowano się na postawienie kościoła. Właśnie z tego względu kamienny późnobarokowy portal jest nieproporcjonalnie mały w stosunku do całego budynku. Jest to pierwszy wczesnobarokowy kościół w Wielkopolsce. We wnętrzu kościoła warte uwagi są przede wszystkim obrazy (np. Matki Boskiej Większej) oraz epitafium prymasa Stanisława Karnkowskiego. W latach 1798-1945 kościół był świątynią ewangelicką. Od 1945 r. ponownie należy do Kościoła Rzymskokatolickiego i funkcjonuje jako kościół garnizonowy.

#### **Kościół pw. św. Stanisława wraz z zespołem klasztornym franciszkańskim, ul. Sukiennicza 7**

Kościół uważany jest za jeden z najstarszych, jeśli nie najstarszy w Kaliszu. Wzniesiony został z fundacji księcia wielkopolskiego Bolesława Pobożnego (po 1221–1279) i jego małżonki bł. Jolanty (ok. 1244–ok. 1305) w drugiej połowie XIII w. Przebudowa kościoła w latach 30. XIV w. nadała mu postać świątyni halowej. Ponowna przebudowa miała miejsce w latach 30. XVII w., a dokonał jej Albin Fontana, który założył nowe sklepienia z dekoracją stiukową w typie lubelsko-kaliskim, przemurował szczyty i gotyckie otwory okienne.

We wnętrzu świątyni na szczególną uwagę zasługują: XVIII-wieczne organy, wielki późnobarokowy ołtarz z obrazem przedstawiającym wskrzeszenie Piotrowina przez św. Stanisława, przypuszczalnie autorstwa Franciszka Smuglewicza, a także ambona w kształcie łodzi (1862 r.).

Klasztor zbudowany jest na podstawie nieregularnego czworokąta, przylega jednym bokiem do kościoła. Początkowo drewniany, w połowie XIV w. powstał murewany budynek. Gruntownie przebudowany w XVII w. – prace ukończono w 1680 r. W 1798 r., po usunięciu zakonników, przekształcony w więzienie. Franciszkanie odzyskali swą siedzibę w 1918 r.

#### **Kościół św. Mikołaja – obecnie Katedra, ul. Kanonicka 5**

Gotycki kościół parafialny wzniesiony w latach 1253-1280, z fundacji księcia Bolesława Pobożnego, wielokrotnie przebudowywany. W 1358 r. oddany kanonikom laterańskim sprowadzonym ze wsi Męki pod Sieradzem, zniszczony przez pożary w latach: 1560 i 1609, odbudowany przez muratora Albina Fontanę, który wykonał nowe szczyty oraz sklepienia naw z dekoracją kalisko-lubelską. W 1810 roku kościół przeszedł pod zarządzanie duchowieństwa świeckiego. W latach 1869-76 świątynię poddano regotyccyzacji łącznie z budową neogotyckiej wieży wg projektu architekta Franciszka Toumelle'a. W 1992 roku podniesiony do godności Katedry Diecezji Kaliskiej.

Najciekawszy zabytek jaki znajdował się w kościele - obraz „Zdjęcie z krzyża” Piotra Pawła Rubensa - przypuszczalnie spłonął w latach siedemdziesiątych XX w. W kaplicy Matki Boskiej Pocieszenia, zwanej popularnie Kaplicą Polską lub „Pod Orłami”, polichromię i witraże o tematyce religijno-patriotycznej projektował i wykonał Włodzimierz Przerwa- Tetmajer (1909 r.).

Od północy z kościołem sąsiaduje dawny klasztor kanoników laterańskich, wzniesiony w stylu gotyckim w 1448 r., w latach 1538-39 przebudowany i połączony krytym przejściem z kościołem, ponownie przebudowany w 1822 r., restaurowany w 1875 r., obecnie pełniący funkcję plebanii katedralnej.

#### **Dawne koszary Godebskiego, ul. Babina 16**

Klasykistyczny budynek dawnych koszar zbudowany w latach 30. XIX w., w których przypuszczalnie kwaterował 8. Pułk Piechoty armii Księstwa Warszawskiego, dowodzony przez Cypriana Godebskiego; później użytkowany jako dom mieszkalny. Obecnie destrukcyjna, z zachowaną fasadą.

#### **Ratusz, Główny Rynek 20**

Gmach obecnego ratusza jest kolejną, trzecią już budowlą w tym miejscu, po gotyckim, zbarokizowanym i spalonym podczas pożaru miasta w 1792 r. oraz neobarokowym z lat 1880-1890 (arch. J. Chrzanowski) zniszczonym podczas bombardowania Kalisza w 1914 r. Obecny ratusz został zbudowany wg projektu architekta Sylwestra Pajzdierskiego w latach 1920-24. Wnętrza z reprezentacyjną salą recepcyjną wykańczano do 1927 r.

#### **Most Kamienny (Aleksandryjski) na rzece Prośnie**

Zbudowany został w latach 1824-26 wg projektu i pod nadzorem architekta Franciszka Reinsteina. Jednoarkadowy z balustradą z metalowych tralek i okładziną z piaskowcowych ciosów, ozdobiony parą tablic, z których jedna mieści herb Kalisza, druga zaś inskrypcję upamiętniającą budowę mostu i fakt ofiarowania go przez kaliszian carowi Aleksandrowi I Romanowowi.

#### **Pomnik Adama Asnyka, pl. Kilińskiego**

Monument autorstwa Jerzego Jarnuszkiewicza ufundowany ze składek społecznych i odsłonięty w roku 1960 z okazji Jubileuszu XVIII Wieków Kalisza.

#### **Pomnik Jana Pawła II, Plac św. Józefa**

Pomnik Jana Pawła II odsłonięty i poświęcony został 30 maja 1999 roku dla upamiętnienia wizyty w Kaliszu Ojca Świętego. Autorem pomnika jest prof. Jan Kucz.

**Tabela 6. Szczegółowy wykaz obiektów znajdujących się na terenie obszaru, wpisanych do Rejestru Zabytków**

Lp.	Obiekt	Data powstania	Nr rejestru zabytków i data wpisu
1.	Układ urbanistyczny miasta lokacyjnego Kalisza	XIII w.	[33/A] 28.02.1956
2.	Układ urbanistyczny miasta Kalisza w granicach z 1957 roku	1957 r.	[38/A] 18.02.1957
3.	ul. Babina nr 1, budynek mieszkalny, dawna fabryka sukna	po 1820 r.	174/A [156/A] 18.07.1968
4.	ul. Babina nr 2, budynek mieszkalny, dawna fabryka sukna	1820-30r	133/A [147/A] 10.07.1968
5.	ul. Babina nr 9, budynek mieszkalny	ok. 1820 r.	132/A [146/A] 10.07.1968
6.	ul. Babina nr 16, budynek mieszkalny, tzw. "koszary Godebskiego"	l. 30. XIX w.	73/A [107/A] 24.02.1965
7.	ul. Chopina nr 9, budynek Fabryki Fortepianów A. Fibigiera, późn. "Calisia", budynek mieszkalny, dawna willa fabrykanta	1898 r., 1898 r. ?	[617/A] 18.02.1991
8.	ul. Garbarska nr 3, Kanonicka nr 6, Hotel Wiedeński, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	1920-1925 r.	[535/A] 18.10.1990

9.	ul. Główny Rynek nr 3, budynek mieszkalny	2. poł. XIX w.	[731/A] 20.09.1996
10.	ul. Główny Rynek nr 4, budynek mieszkalny	1824 r., 1927 r.	[628/A] 16.10.1991
11.	ul. Główny Rynek nr 20, ratusz	1924 r.	[661/A] 26.03.1993
12.	ul. Grodzka nr 1, budynek szkolny, d. Szkoły Wojewódzkiej	1820 r.	31/A [92/A] 12.12.1964
13.	ul. Grodzka nr 11, budynek mieszkalny z oficynami	2 poł. XIX w.	[739/A] 29.09.1997
14.	Pl. Jana Pawła II nr 2, Kilińskiego nr3: Dom parafialny i kolegiacki, ob. plebania i Centrum Kultu św. Józefa wraz z domem pielgrzymia	1819 r. 1800 r., przebud	461/A [223/A] 01.02.1969
15.	ul. Łazienna 6, Budynek Korpusu Kadetów z salą musztry, ob. Centrum Kultury i Sztuki	2. poł. XIX w.	1225/A [355/A]
16.	ul. Łazienna 6, Budynek administracyjny Korpusu Kadetów, ob. Biblioteka Publiczna i Urząd Miejski w Kaliszu	1795-98 r.	[730/A]
17.	Ul. Łazienna 13, Budynek oficerski Korpusu Kadetów, ob. budynek mieszkalny	ok. poł. XIX w.	685/A [272/A]
18.	Kadecka, Kazimierzowska, Łazienna, Narutowicza, Parczewskiego, Świętego Józefa, Mury miejskie (8 fragmentów)	między 1333 a 1370 r.	42/A [103/A] 18.01.1965
19.	Budynek oficerski Korpusu Kadetów, ob. budynek mieszkalny (kamienica)	ok. 1830, rem., po 1840, 4 cw. XIX w.	470/A [229/A]
20.	ul. Kanonicka nr 1, budynek mieszkalny	1924 r.	[533/A] 16.07.1990
21.	ul. Kanonicka nr 4, budynek mieszkalny	l. 20. XX w.	[527/A] 03.11.1990
22.	ul. Kanonicka nr 5, kościół katedralny pw. św. Mikołaja	ok. poł. XIII w., XIV w. 1612, 1869 r.	57/A [536/A] 22.09.1930
23.	ul. Kanonicka nr 5, klasztor kanoników laterańskich, ob. plebania katedralna	1448 r., 1538-39, 1875 r.	38/A [99/A] 18.01.1965
24.	pl. Kilińskiego nr 2, budynek mieszkalny	XIX w.	[696/A] 16.02.1994
25.	pl. Kilińskiego nr 4, tzw. pałac Puchalskich lub Pułaskich	1828-1831 r.	72/A [106/A] 24.02.1965
26.	pl. Kilińskiego 13, ul. Warszawska 1-9, zabudowania dawnej fabryki sukna braci Repphanów, ob. siedziba Urzędu Statystycznego i mieszkania	ok. 1816-17 r., przebud.	462/A [224/A] 01.02.1969
27.	ul. Kościuszki nr 9, budynek mieszkalny, tzw. Dom Szrajera	1904-05 r.	336/A [432/A] 30.04.1981

28.	ul. Kolegialna nr 2, kościół pojezuicki pw. św. Stanisława i Wojciecha, ob. garnizonowy	1586 – 1592 r.	[486/A] 22.09.1930
29.	Ul. Kolegialna 2, Łazienna 6, Klasztor i zabudowania pojezuickie (5 obiektów)	XVII w., przeb. 1795-97	70/A [105/A] 22.02.1965
30.	ul. Mostowa nr 4, budynek mieszkalny, willa miejska, tzw. „Dom pod Aniołami”	ok.1833-1836 r.	129/A [143/A] 10.07.1968
31.	ul. Nowy Rynek nr 5, budynek mieszkalny	ok. 1860, przebud.	[638/A] 12.12.1991
32.	ul. Stawiszyńska nr 2, Kościół pw. Nawiedzenia NMP i klasztor pobernardyński, ob. oo. Jezuitów	k. XVI-XVII, 2. poł. XVIII w.	59/A [537/A] 22.09.1930
33.	ul. Stawiszyńska nr 2, Dzwonnica i ogrodzenie z bramą w pobernardyńskim zespole klasztornym, ob. oo. Jezuitów	2. poł. XVIII w.	130/A [144/A] 10.07.1968
34.	ul. Sukiennicza nr 7: Kościół pw. św. Stanisława BM i klasztor oo. Franciszkanów	poł. XIII w., poł. XIV w., XVII w.; 1640-80 r., 1730 r.	60/A [538/A] 22.09.1930
35.	ul. Śródmiejska, most tzw. Kamienny na rzece Prośnie	1824-1825 r.	32/A [93/A] 14.12.1964
36.	ul. Śródmiejska nr 4, budynek mieszkalny	l. 30. XX w.	[484/A] 05.10.1990
37.	ul. Śródmiejska nr 13, budynek mieszkalny z oficynami	1926 r.	[663/A] 31.03.1993
38.	ul. Śródmiejska nr 14 budynek mieszkalny z oficyną	ok. 1925 r.	[629/A] 16.10.1991
39.	ul. Śródmiejska nr 29, budynek Banku Handlowego wraz z podwórzem i ogrodzeniem	1914 r.	755/Wlkp/A 24.06.2009
40.	ul. Śródmiejska nr 33, budynek mieszkalny z oficyną i d. salą kinową	poł. XIX w. i ok.1920r.	[655/A] 21.07.1992
41.	ul. Śródmiejska nr 36, rogatka wrocławska	1827-1928	[30/A] [91/A]
42.	Pl. św. Józefa nr 1, budynek mieszkalny	ok.1920 r.	[681/A] 05.07.1993
43.	Pl. św. Józefa nr 5, pałac arcybiskupi, późn. kolegium pojezuickie, późn. Komisja Wojewódzka, ob. Starostwo Powiatowe w Kaliszu	XIV, przeb. XVI/XVII oraz l. 1824-1825	28/A [89/A] 12.12.1964
44.	Pl. św. Józefa nr 7: kościół kolegiacki. pw. Wniebowzięcia NMP dzwonnica	1353 r., odbud. 1790r. 1948; ok. 1819 r.	41/A [102/A] 18.01.1965
45.	ul. św. Stanisława nr 1, budynek mieszkalny	1918 r.	[743/A] 19.12.1997
46.	ul. św. Stanisława nr 3, budynek mieszkalny	1918 r.	[744/A] 21.12.1997



47.	ul. św. Stanisława nr 6, dom mieszkalny	1824 r.,	131/A [145/A] 10.07.1968
48.	ul. św. Stanisława nr 9, d. hotel "Polonia"	1937 r.	[686/A] 09.08.1993
49.	ul. Wodna nr 1, budynek mieszkalny	2. poł. XIX w.	1219/A [350/A] 03.09.1970
50.	ul. Wodna nr 3, budynek mieszkalny	ok. poł. XIX w.	1220/A [351/A] 03.09.1970
51.	ul. Zamkowa nr 9, budynek mieszkalny z oficynami	l. 20. XX w.	[627/A] 23.09.1991
52.	ul. Zamkowa nr 13, budynek mieszkalny z oficynami	ok. 1860 r.	472/A [231/A] 03.02.1969
53.	ul. Zamkowa nr 14, budynek mieszkalny	ok. 1925 r.	[680/A] 22.06.1993
54.	ul. Zamkowa nr 21, budynek mieszkalny	1. poł. XIX w., l. 20. XX w.	1218/A [349/A] 03.09.1970

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2013 -2016

### 3.1.4 Turystyka

Turystyka jest jednym z priorytetowych kierunków rozwoju Miasta Kalisza. Wykreowany w Strategii Rozwoju Turystyki dla Miasta Kalisza na lata 2007-2013 produkt turystyczny: „Kalisz – najstarsze miasto w Polsce” wskazuje na potencjał turystyczny miasta. Rozwój tego sektora gospodarki spowoduje nie tylko zwiększenie liczby przybywających do miasta turystów, ale również zwiększenie dynamiki rozwoju gospodarczego miasta.

Jednym z produktów turystycznych Kalisza, który jest zlokalizowany na obszarze rewitalizowanym Śródmieście jest Sanktuarium Św. Józefa. Przyciąga ono 200 tys. pielgrzymów w ramach grup zorganizowanych i ok. 100 tys. turystów indywidualnych. W Kaliszu występują również inne produkty turystyczne, które nie są związane z określonym obszarem lecz obejmują całe miasto:

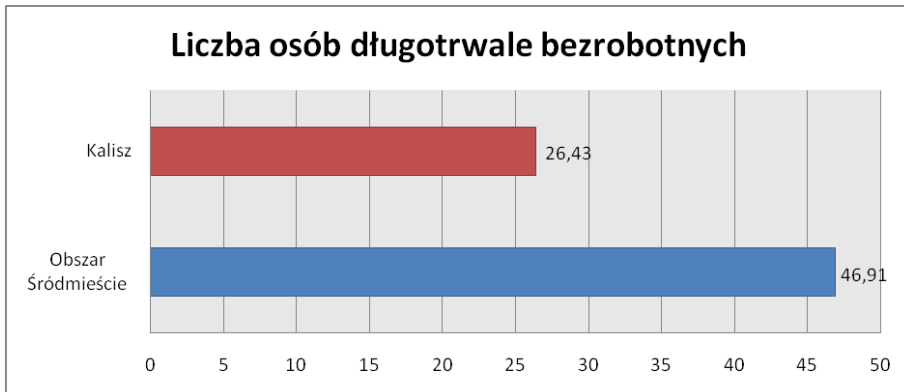
- Kalisz – najstarsze miasto Polski, produkt związany z położeniem miasta na Szlaku Bursztynowym;
- Kalisz – miasto na szlaku Piastowskim, początek państwa polskiego;
- Kalisz jako miasto atrakcyjne dla rozwoju turystyki krajoznawczej;
- Kalisz Muzyczny – miasto wielu imprez muzycznych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym;
- Kalisz literacki;
- Andrut kaliski – produkt regionalny, stanowiący kulinarną atrakcję turystyczną, oznaczony geograficznie przez Komisję Europejską;

Kreowanie Miasta Kalisza na produkt turystyczny pozwala stworzyć szeroką ofertę dla turystów: kulturalną, archeologiczną, historyczną, sakralną, muzyczną, kulinarną, literacką i inne.

### 3.1.5 Sytuacja społeczno – gospodarcza

Obszar ten jest zamieszkiwany przez około 10% wszystkich mieszkańców Kalisza. Do głównych problemów zidentyfikowanych na tym terenie zaliczyć należy: wysoki poziom przestępczości, małą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, dużą liczbę osób długotrwale bezrobotnych oraz korzystających z usług pomocy społecznej. Są to kryteria, które wpłynęły na zakwalifikowanie obszaru do obszarów kryzysowych.

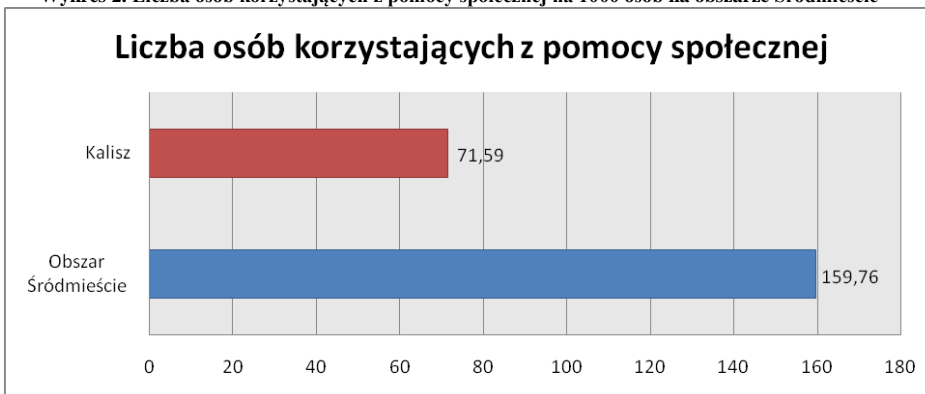
**Wykres 1. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Śródmieście**



*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu*

Analiza wskaźnikowa liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wykazała, iż wartość tego wskaźnika jest o ponad 77% wyższa na obszarze rewitalizacji Śródmieście w porównaniu z obszarem całego miasta.

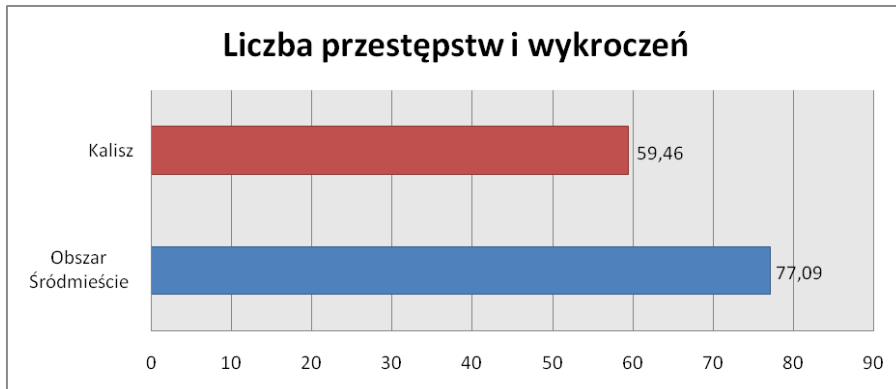
**Wykres 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Śródmieście**



*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu*

Również w przypadku wartości wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej sytuacja na analizowanym obszarze jest gorsza od średniej dla miasta. Wartość omawianego wskaźnika jest aż o 123 % większa od wskaźnika policzonego dla Kalisza.

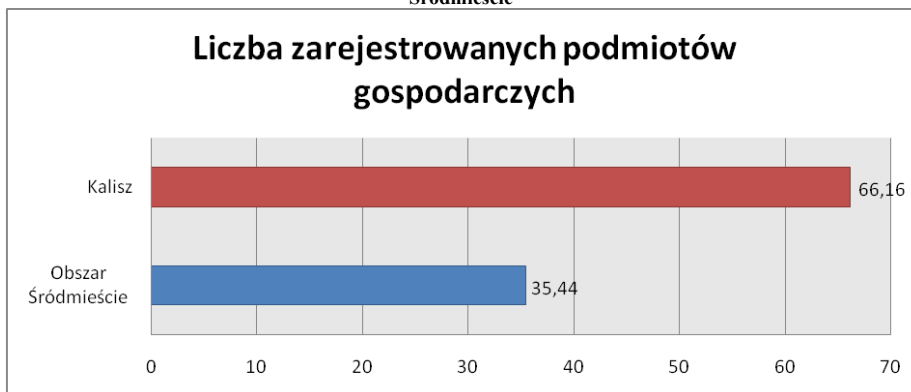
**Wykres 3. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Śródmieście**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Na analizowanym obszarze zaobserwowano również wyższy poziom przestępczości w porównaniu z obszarem całego miasta. Wartość wskaźnika W3 jest wyższa o 29% od wskaźnika dla całego miasta.

**Wykres 4. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Śródmieście**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób jest zdecydowanie niższa (o ponad 46%) na obszarze Śródmieście, niż na terenie miasta. Należy zauważyć, że sytuacja ta jest szczególnie niekorzystna, biorąc pod uwagę położenie granic obszaru obejmujących główną, reprezentacyjną przestrzeń miasta – Śródmieście.

#### 3.1.6 Zidentyfikowane problemy na obszarze

##### Strefa przestrzenna:

- zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych oraz związana z tym niska emisja z uwagi na wykorzystanie pieców węglowych;
- chaotyczna struktura przestrzenna zabudowy;
- niewystarczająca liczba miejsc parkingowych;

- zły stan techniczny dróg i chodników;
- postępująca degradacja zabudowy przemysłowej;
- niezagospodarowane tereny i obiekty;
- duże natężenie ruchu kołowego w Śródmieściu;
- niewystarczająco zagospodarowane place;
- niepełne skanalizowanie obszaru;

#### Strefa społeczna:

- duże zagrożenie występowania patologii społecznych (przestępczość, alkoholizm),
- duży udział długotrwale bezrobotnych,
- duży odsetek osób korzystających z usług pomocy społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zauważalny spadek liczby ludności na obszarze,
- wysoki wskaźnik przestępczości;

#### Strefa gospodarcza:

- nie w pełni wykorzystany potencjał turystyczny,
- niska wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w stosunku do całego miasta),
- niewystarczająca ilość powierzchni handlowo – usługowej o wysokich walorach estetycznych i użytkowych;
- postępująca utrata funkcji turystycznej, gastronomicznej i handlowej w wyniku likwidacji punktów świadczących wspomniane usługi;

#### 3.1.7 Grupy społeczne wymagające wsparcia

- osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale,
- osoby zamierzające prowadzić własną działalność gospodarczą,
- osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte problemami, np.: uzależnień, przemocy, przestępczości,
- osoby wykluczone społecznie: osoby starsze, niepełnosprawne, o niskim statusie materialnym.

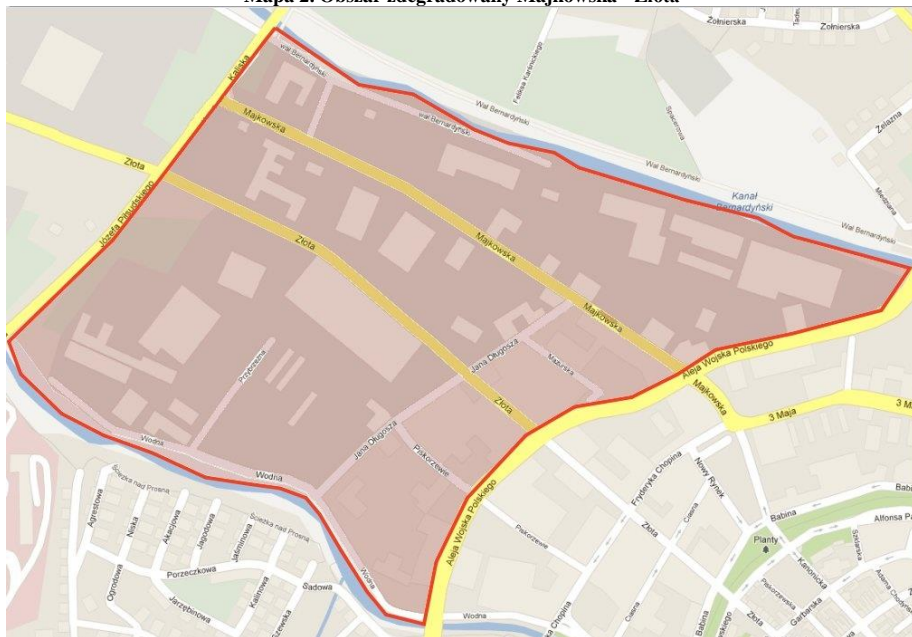
## 3.2 Obszar Majkowska - Złota

### 3.2.1 Granice obszarów

Obszar rewitalizowany Majkowska - Złota również znajduje się ścisłym centrum Kalisza, dzieląc wschodnią część wytyczonej granicy z obszarem Śródmieście. W jego granicach znajduje się teren, na którym prowadzona była działalność Kaliskich Linii Autobusowych, zakłady produkcyjne, budynki mieszkalne, obiekty handlowo – usługowe, oraz zabudowania przemysłowe. Obszar zamieszkuje 1 669 osób, tj. 1,6 % ogólnej liczby ludności Kalisza.

Granice obszaru wytyczają od północy – Kanał Bernardyński, od wschodu – Aleja Wojska Polskiego, od południa ul. Wodna, natomiast od zachodu ul. Józefa Piłsudskiego i Kaliska.

Mapa 2. Obszar zdegradowany Majkowska - Złota



### 3.2.2 Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru

Obszar Majkowska – Złota jest ujęty w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza. W centralnej i wschodniej części obszaru znajdują się tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. We zachodniej części zlokalizowane są natomiast tereny zabudowy techniczno produkcyjnej, a w części centralnej i północnej tereny zabudowy produkcyjno – usługowej. Na obszarze występuje również zabudowa usługowa oraz duży obiekt handlowy – hipermarket. Na wyznaczonym obszarze nie ma Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

Główne funkcje:

- usługowo-handlowa,
- mieszkaniowa,
- edukacyjna,
- produkcyjna.

Jest to obszar skupiający handel, usługi oraz działalność produkcyjną. Zlokalizowane są tu:

- budynki publiczne (Rada Osiedla Piskorzewie);
- oświaty (SP 12, LO nr 5, Zespół Szkół Gastronomiczno – Hotelarskich);
- biblioteka (filia nr 5);
- miejskie spółki i zakłady budżetowe (Zarząd Dróg Miejskich, pogotowie gazowe);
- obiekty infrastruktury technicznej (GPZ Kalisz-Północ);
- liczne obiekty handlowo – usługowe;

- obiekty produkcyjne;
- hipermarket.

Wzdłuż rzeki na południu oraz kanału na północy ciągną się tereny zieleni, występujące również w rejonie ulic Przybrzeżnej, Wodnej oraz południowej części ul. Jana Długosza.

### 3.2.3 Ochrona konserwatorska i zabytki

Na obszarze Majkowska – Złota nie występują strefy ochrony konserwatorskiej. Na terenie Obszaru Majkowska – Złota znajduje się wiele zabytkowych obiektów przemysłowych oraz budynków mieszkalnych z XIX i XX w. W Gminnej Ewidencji Zabytków figurują następujące zabytki znajdujące się na obszarze Majkowska – Złota:

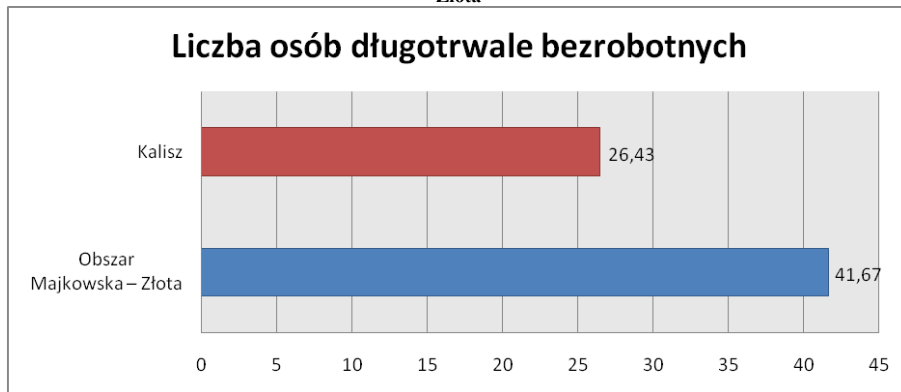
- ul. Majkowska - zespół budowlany: Kaliskie Zakłady Garbarskie "Kalskór" SA – pocz. XX w.
- Majkowska 5, 6, 7, 8, 10, 16, 18, 20, 22 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- Majkowska 13a – budynek administracyjny w zespole d. fabryki włókienniczej braci Muller z ok. 1912 r.;
- Majkowska 13-13a – pozostałości założenia parkowego w otoczeniu d. willi fabrykanckiej z początku XX w.;
- Majkowska 13a – budynek mieszkalny, d. willa w zespole fabryki włókienniczej braci Muller z początku XX w, ob. ośrodek zdrowia „Medix”;
- Majkowska 28 – d. budynek rzeźni, ob. zajezdnia i warsztaty KLA z 4. cw. XIX w./1. cw. XX w.;
- Jana Długosza 3, 5, 6, 7, 8, 15, 17 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- Jana Długosza 11 – hale szedowe fabryki „Runotex” z lat 60. XX w.;
- Jana Długosza 14 – Szkoła Podstawowa nr 12;
- Złota 22, 24, 30, 33, 35, 37, 39, 41 – domy mieszkalne z końca XIX/pocz. XX w.;
- Złota 41a - 43 – budynek mieszkalny x XIX/XX, ob. mieszkania i siedziba Zarządu Dróg Miejskich.;
- Mazurska 1, 5, 7 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- Piskorzewie 9, 12, 13, 15, 19, 21 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- Piskorzewie 17 – budynek mieszkalny w zespole fabryki H. Górnego z 1920 r.;
- Piskorzewie 17a – fabryka H. Górnego z XX w., obecnie przestrzeń handlowo – usługowa;

### 3.2.4 Sytuacja społeczno – gospodarcza

Obszar ten jest zamieszkiwany przez około 1% wszystkich mieszkańców Kalisza. Do głównych problemów zidentyfikowanych na tym terenie zaliczyć należy: wysoki poziom przestępczości, małą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, dużą liczbę osób długotrwale bezrobotnych oraz korzystających z

usług pomocy społecznej. Są to kryteria, które wpłynęły do zakwalifikowania obszaru do obszarów kryzysowych.

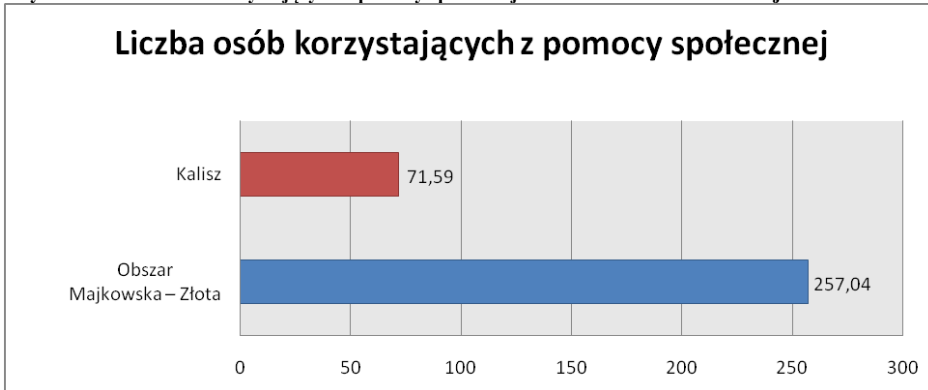
**Wykres 5. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Majkowska - Złota**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Analiza wskaźnikowa liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wykazała, iż wartość tego wskaźnika jest o ponad 57% wyższa na obszarze rewitalizacji Majkowska - Złota w porównaniu z obszarem całego miasta.

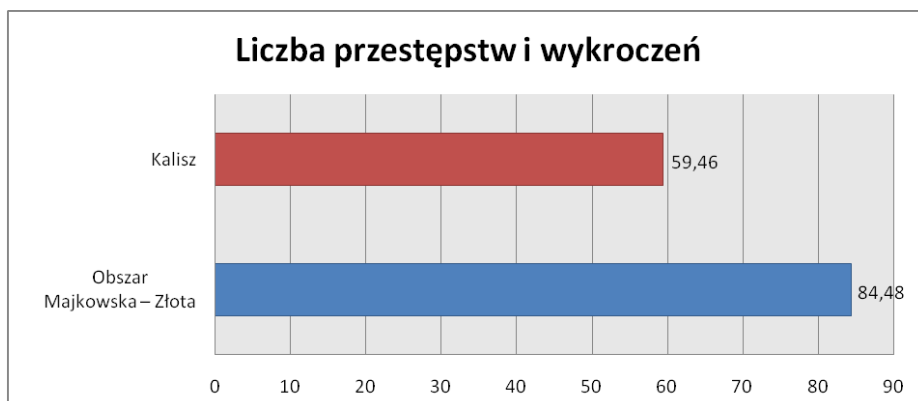
**Wykres 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

W przypadku wartości wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej sytuacja na analizowanym o obszarze jest gorsza od średniej dla miasta. Wartość omawianego wskaźnika jest aż o 259% większa od wskaźnika policzonego dla Kalisza.

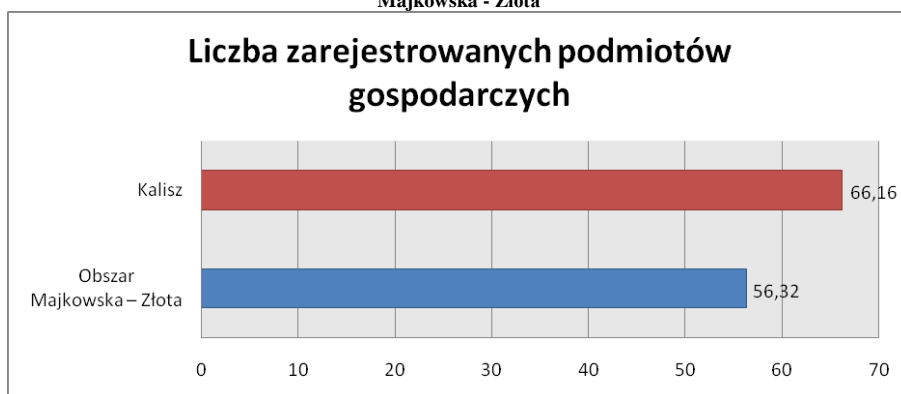
**Wykres 7. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Na analizowanym obszarze zaobserwowano również wyższy poziom przestępczości w porównaniu z obszarem całego miasta. Wartość wskaźnika W3 jest wyższa o 42% od wskaźnika dla całego miasta.

**Wykres 8. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób jest niewiele niższa (o blisko 15%) na obszarze Majkowska - Złota, niż na terenie miasta.

### 3.2.5 Zidentyfikowane problemy na obszarze

#### Strefa przestrzenna:

- zły stan techniczny oraz niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych;
- chaotyczna struktura przestrzenna zabudowy;
- zły stan techniczny dróg i chodników;
- postępująca degradacja zabudowy poprzemysłowej;
- niezagospodarowane tereny i obiekty;



#### Strefa społeczna:

- duże zagrożenie występowania patologii społecznych (przestępczość, alkoholizm),
- duży udział długotrwale bezrobotnych,
- duży odsetek osób korzystających z usług pomocy społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wysoki wskaźnik przestępczości;

#### Strefa gospodarcza:

- niska wartość wskaźnika liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w stosunku do całego miasta),
- niewystarczająca ilość powierzchni handlowo – usługowej o wysokich walorach estetycznych i użytkowych.

#### 3.2.6 Grupy społeczne wymagające wsparcia

- osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale,
- osoby zamierzające prowadzić oraz prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte problemami, np.: uzależnień, przemocy, przestępczości,
- osoby wykluczone społecznie: osoby starsze, niepełnosprawne, o niskim statusie materialnym.

### 3.3 Obszar Wrocławski

#### 3.3.1 Granice obszarów

Obszar Wrocławski znajduje się w południowo-zachodniej części miasta. Zamieszkiwany jest przez 1 134 osoby, tj. 1,12 % ogólnej liczby ludności Kalisza. Przeważa tutaj zabudowa związana z transportem, zarówno kolejowym jak i autobusowym. Na terenie znajdują się także obiekty produkcyjno – usługowe oraz budynki mieszkalne jednorodzinne. Część obiektów mieszkalnych i kolejowych została wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Granica rewitalizowanego obszaru Wrocławski biegnie od skrzyżowania ulic: Podmiejskiej i Wrocławskiej na południowy – wschód ulicą Wrocławską, aż do skrzyżowania z ul. Zachodnią. Następnie skręca na południowy – wschód wzdłuż ul. Zachodniej. Od skrzyżowania ul. Zachodniej z ul. Noskowską granica kieruje się w stronę północno-wschodnią ul. Noskowską. Od zbiegu ul. Noskowskiej i ul. Błotnej biegnie na południe ul. Błotną do ul. Metalowców, następnie skręca w ul. Metalowców na północny-wschód. Od skrzyżowania ulic: Metalowców i Sulisławickiej w stronę południowo-zachodnią ul. Sulisławicką do zbiegu z ul. Kmiecą, dalej na północny-wschód fragmentem ul. Kmieciej. Od skrzyżowania ul. Kmieciej z ul. Piwonicką na północny-zachód i częściowo na południowy-zachód do ul. Zagorzynek, następnie skręca w nią, na północny-wschód. Od skrzyżowania ul. Zagorzynek i ul. Grunwaldzkiej biegnie zarówno na południowy – wschód ul. Bukowińską jak i w stronę północno-zachodnią ul. Grunwaldzką do zbiegu z ul. Obozową, dalej na południowy-zachód fragmentem ul. Obozowej. Od skrzyżowania ul. Obozowej z ul. Dworcową na północny-zachód do ul. Podmiejskiej. Następnie ul. Podmiejską początkowo na południowy-zachód, a dalej na północny-zachód do skrzyżowania z ul. Wrocławską, obejmując tereny Dworca PKP oraz Galerii Amber.



Na wyznaczonym obszarze uchwalono 2 Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Jeden z nich – Tereny Przydworcowe II (Uchwała nr XXXVIII/545/2009 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 3 września 2009 roku), znajduje się w większości na obszarze rewitalizowanym. Drugi z MPZP - strefy usługowo-handlowej w rejonie Al. Wojska Polskiego (Uchwała nr XXXVI/561/2005 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 22 września 2005 roku) tylko częściowo znajduje się na omawianym obszarze.

Jest to przede wszystkim miejsce ważne ze względów komunikacyjnych. Na obszarze znajduje się zarówno dworzec kolejowy jak i autobusowy. Łączą one miasto zarówno z innymi dużymi miastami Polski, jak np.: Poznaniem, Łodzią, Wrocławiem, Warszawą, czy też z okolicznymi miejscowościami, jak np.: Pleszew czy Nowe Skalmierzyce. Dla mieszkańców jest to zdecydowanie najważniejsza funkcja tego obszaru. Znaczenie dla Kalisza mają także usytuowane tutaj zakłady produkcyjne, jak np.: Pianoeurope, Dossche, Społem oraz dystrybucyjne, np.: Coca-Cola HBC Polska. Znajdują się tutaj także firmy usługowe i stacje paliw. Wśród zlokalizowanych na tym terenie budynków ważnych dla mieszkańców należy wymienić: I Urząd Skarbowy, Urząd celny oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Centrum Zdrowia Synapsa. Na obszarze zlokalizowany jest też obiekt infrastruktury technicznej – GPZ Kalisz-Zachód. W pobliżu Dworca PKP realizowana jest inwestycja polegająca na budowie wielkopowierzchniowego obiektu handlowego – Galerii Amber, oferującej 140 lokali pod wynajem, 1000 miejsc parkingowych oraz 7 sal kinowych. Otwarcie obiektu planowane jest na wiosnę 2014 roku.

### 3.3.3 Ochrona konserwatorska i zabytki

Na obszarze rewitalizowanym Wrocławka nie ma obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków, a także nie jest on objęty żadną strefą ochrony konserwatorskiej. W ramach Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza wyznaczono jednak rejon ochrony zwartych zespołów przestrzennych bądź ich relikwów wartościowych kulturowo, do którego należy znajdujący się na obszarze relikw folwarku Nosków oraz teren dawnego obozu Petlurowców. Część budynków została ujęta w Gminnej Ewidencji Zabytków, co świadczy o ich historycznym znaczeniu. Należą do nich:

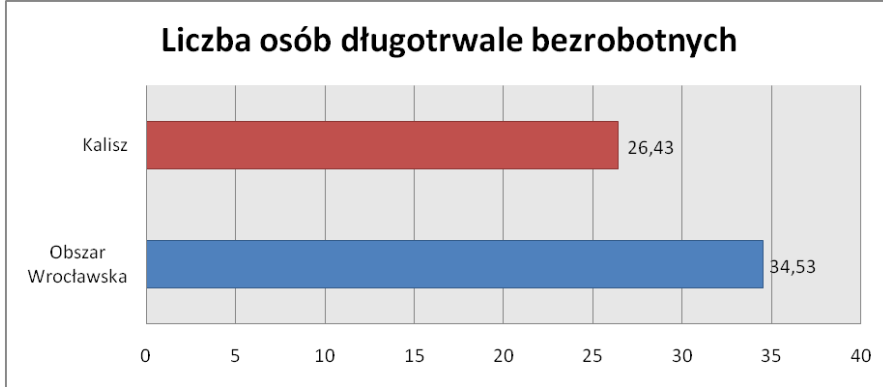
- ul. Dworcowa, Obozowa - historyczny zespół zabudowy stacji kolejowej z I i II dekady XX w.;
- Dworcowa – dworzec kolejowy (ok. 1920-1930 r., przebud. w l. 1958-1960), budynek magazynowy (ok. 1910 ), budynek dróżnicy przy przejeździe kolejowym (ok. 1900), wieża ciśnienia z 1933 r.;
- Dworcowa 4, 14, 16 – domy mieszkalne z początków XX w.;
- Dworcowa 16 - budynek gospodarczy z 1910 r.;
- Dworcowa 18-20 – budynek magazynowo – gospodarczy z 1910 r.;
- Dworcowa 18 – budynek gospodarczy z 1910 r.;
- Dworcowa 20 – budynek mieszkalny (pracowników kolei) z 1910 r.;
- Grunwaldzka 29, 31, 34a, - budynki mieszkalne z XX w.;
- Obozowa 1, 5, 7, 8, 9, 11, 13, 56 – domy mieszkalne z początków XX w.;
- Obozowa 32-36 – budynek młyna zbożowego z I ćw. XX w.;
- Podmiejska 12, 14 – domy mieszkalne z lat 1899 – 1900;
- Smolna 1, 3 - domy mieszkalne z początków XX w.;
- Wrocławka 1, 7, 9, 11, 18, 19, 20, 21, 25, 33, 73, 77 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- Wrocławka 4-6 – ogrodzenie;
- Wrocławka 28 – budynek magazynowy z lat 20-30 XX w.;

- Wrocławska 31 – budynek administracyjny, budynek spichlerza zbożowego z XX w.;
- Zachodnia – wiadukt kolejowy z 1906 roku;
- Zachodnia 4 – budynek administracyjny z 1 ćw. XX w.;
- Zagorzynek 32 – budynek mieszkalny z XX w.

### 3.3.4 Sytuacja społeczno – gospodarcza

Obszar ten jest zamieszkiwany przez około 1% wszystkich mieszkańców Kalisza. Do głównych problemów zidentyfikowanych na tym terenie zaliczyć należy: wysoki poziom przestępstw, małą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz dużą liczbę osób bezrobotnych. Są to kryteria, które wpłynęły do zakwalifikowania obszaru do obszarów kryzysowych.

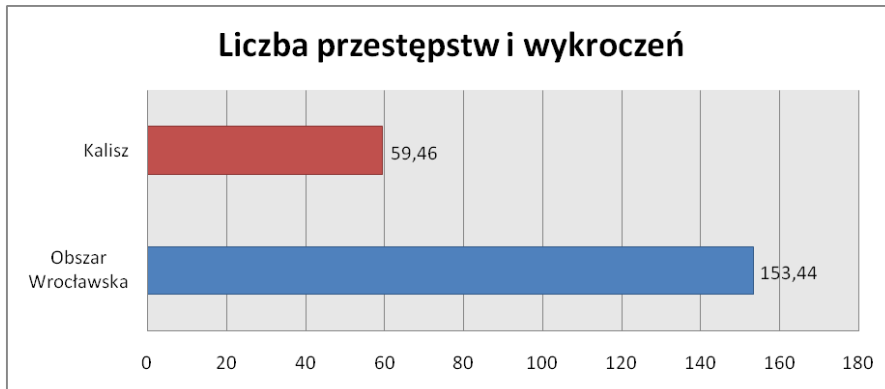
**Wykres 9. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Wrocławska**



*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu*

Analiza wskaźnikowa liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wykazała, iż wartość tego wskaźnika jest o ponad 30% wyższa na obszarze rewitalizacji Wrocławskiej w porównaniu z obszarem całego miasta.

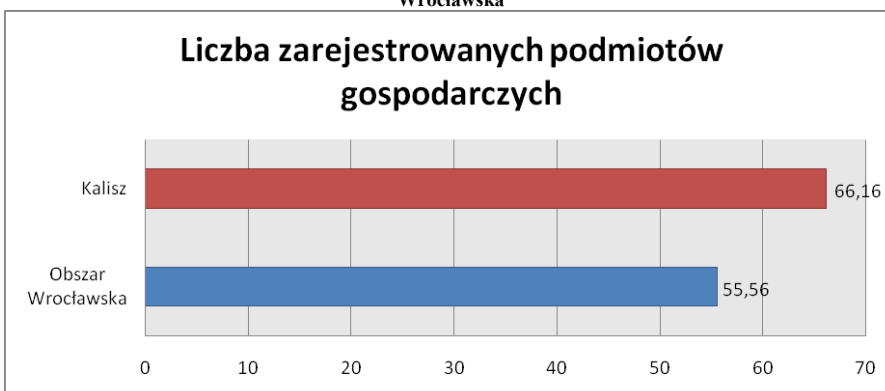
**Wykres 10. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Wrocławskiej**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Na analizowanym obszarze Wrocławski zaobserwowano również dużo wyższy poziom przestępczości w porównaniu z obszarem całego miasta. Wartość wskaźnika W3 jest wyższa o 158% od wskaźnika dla całego miasta.

Wykres 11. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Wrocławski



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób jest niewiele niższa (o 16%) na obszarze Wrocławski, niż na terenie miasta.

### 3.3.5 Zidentyfikowane problemy na obszarze

Strefa przestrzenna:

- zły stan techniczny części zabudowy mieszkaniowej,
- zły stan techniczny infrastruktury publicznej,
- niezagospodarowane tereny;

- zdegradowane obiekty techniczne PKP;
- niedostateczna sieć oraz niskie parametry techniczne dróg wewnętrznych ograniczające dostępność obszarów inwestycyjnych;
- zły stan techniczny dróg dojazdowych łączących obszar z drogą krajową nr 25;
- utrudnienia związane z aktualną organizacją ruchu drogowego;

#### Strefa społeczna:

- duże zagrożenie występowania patologii społecznych (przestępczość, alkoholizm),
- duży udział długotrwale bezrobotnych,
- duży odsetek osób zagrożonym wykluczeniem społecznym,
- wysoki poziom przestępczości;

#### Strefa gospodarcza:

- niska wartość wskaźnika zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w stosunku do całego miasta),
- niewykorzystany potencjał gospodarczy dworca kolejowego;
- brak kompleksowego uzbrojenia potencjalnych terenów inwestycyjnych, mogących przyciągnąć inwestorów;

### 3.3.6 Grupy społeczne wymagające wsparcia

- osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale,
- osoby zamierzające prowadzić oraz prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte problemami, np.: uzależnień, przemocy, przestępczości,
- osoby wykluczone społecznie: osoby starsze, niepełnosprawne, o niskim statusie materialnym.

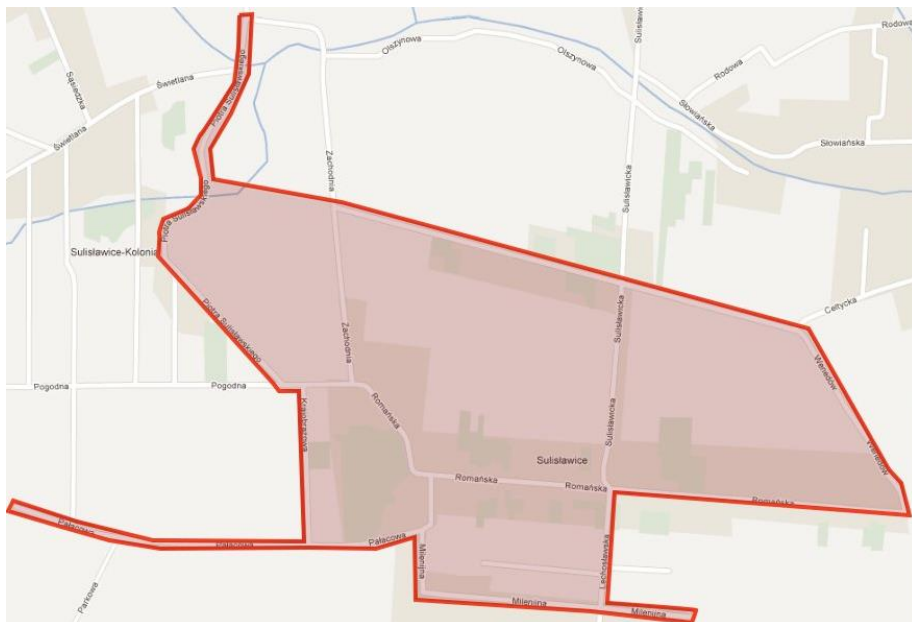
## 3.4 Obszar Sulisławice

### 3.4.1 Granice obszarów

Obszar Sulisławice znajduje się na południu miasta, obejmując swoim zasięgiem część Sulisławic oraz Kolonii Sulisławice. W jego granicach przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Zlokalizowane są tu również: zespół dworsko folwarczny z parkiem oraz nieliczne obiekty handlowo – usługowe. Obszar zamieszkują 632 osoby, tj. 0,62 % ogólnej liczby ludności Kalisza.

Granica obszaru dysfunkcyjnego biegnie od skrzyżowania ulic: Romańskiej i Wenedów w kierunku północno - zachodnim, aż do skrzyżowania z ul. Celtycką, dalej ul. Celtycką do skrzyżowania z ul. Zachodnią i dalej do ul. Sulisławskiego. Obejmuje fragment ul. Sulisławskiego od skrzyżowania z Zachodnią do ul. Krajobrazowej. Dalej biegnie wzdłuż ul. Krajobrazowej do ul. Pałacowej. Od południa obejmuje całą ulicę Pałacową, i Milenijną. Biegnie na północ od skrzyżowania Milenijnej i Lechosławskiej do skrzyżowania z Romańską, a następnie na wschód ul. Romańską aż do ul. Wenedów.

#### Mapa 4. Obszar zdegradowany Sulisławice



Ze względu na dynamiczny rozwój w okresie powojennym, zmieniały się granice administracyjne Kalisza, umożliwiając dalszy rozwój przestrzenny. Granice administracyjne miasta zmieniały się trzykrotnie, powiększając jego obszar o okoliczne wsie. W 2000 r. częścią Kalisza stały się Sulisławice oraz Kolonia Sulisławice. Rozszerzenie granic miasta podyktowane było potrzebą zyskania nowych działek inwestycyjnych oraz obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkalne jednorodzinne.

### 3.4.2 Kierunki zagospodarowania i funkcje obszaru

Na osiedlu Sulisławice obowiązuje Uchwała nr XLII/643/2006 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 02 marca 2006 roku w sprawie „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Sulisławice – Kolonia Sulisławice”. Tereny zlokalizowane w tej części miasta przeznaczone są przede wszystkim pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, ewentualnie z funkcją usługową. Na obszarze znajdują się także tereny o przeznaczeniu rolniczym, zieleni urządzonej, jak i zabudowy zagrodniczej. Jest też niewielki teren wód powierzchniowych śródlądowych.

Główne funkcje:

- mieszkaniowa,
- rolnicza,
- usługowa,
- edukacyjna,
- publiczna.

Na obszarze zlokalizowana jest Szkoła Podstawowa Nr 23 oraz siedziba Rady Sołectwa Sulisławice i Ochotniczej Straży Pożarnej. Teren ten jest ważny ze względów komunikacyjnych. Przez jego centralną część przebiega droga powiatowa, która łączy się z drogą wojewódzką nr 450.

### 3.4.3 Ochrona konserwatorska i zabytki

Na obszarze zdegradowanym Sulisławice występują strefy ochrony konserwatorskiej. Różnią się one między sobą zakresem ochrony oraz przedmiotem ochrony.

Strefa W – ochrony reliktyw archeologicznych i obserwacji archeologicznej. Na obszarze występuje jej podstrefa OW – obszar istniejących i postulowanych obserwacji archeologicznych – obejmuje tereny, na których istnieją relikty archeologiczne lub przesłanki do ich wystąpienia. Na terenie występowania strefy należy uzyskać wytyczne Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków co do konieczności prowadzenia prac ziemnych za pozwoleniem konserwatorskim (przed uzyskaniem pozwolenia na budowę), a w przypadku wystąpienia zabytków i obiektów archeologicznych podejmuje się ratownicze badania archeologiczne.

Strefa ochrony Zespołu dworsko-folwarcznego Sulisławice. Obejmuje ona obszar parku dworskiego z II poł. XIX wieku wraz z obiektami dworskimi. Na terenie występowania strefy wszystkie nowe: inwestycje, przebudowy, rozbudowy, remonty, zmiany funkcji obiektów należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na tym obszarze istnieje wymóg konserwacji zieleni i uzgadniania zmian kompozycji zieleni.

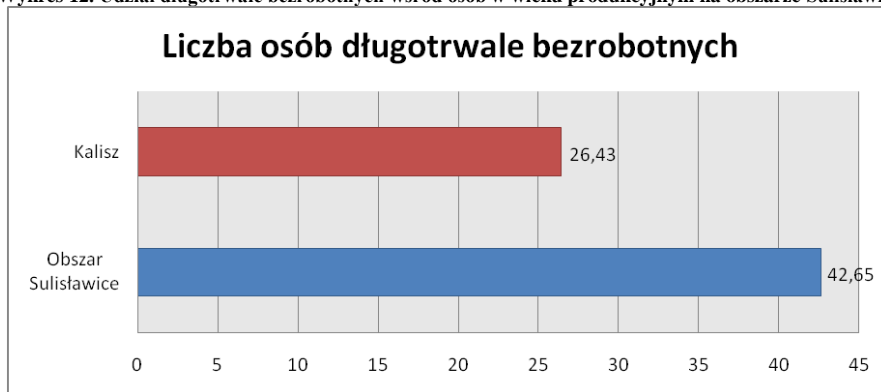
Oprócz stref ochrony konserwatorskiej na obszarze zdegradowanym Sulisławice występują zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Kalisz. Przykładowe zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- Osiedle Sulisławice – układ ruralistyczny dawnej wsi Sulisławice;
- ul. Romańska 132 - budynek mieszkalny;
- ul. Celtycka 134-136 – zespół budowlany: zagroda, budynek mieszkalny, budynek gospodarczy z XX w.
- ul. Celtycka 142-146 – zespół budowlany: zagroda, budynki mieszkalne z XX w.;
- ul. Pałacowa 14-16 – schron bojowy z 1939 r.;
- ul. Romańska 38 – schron bojowy z 1939 r.;
- ul. Romańska 44, 50, 66, 83-85, 87, 88, 90, 132 – domy mieszkalne z XIX i XX w.;
- ul. Romańska 69 – zagroda, budynek mieszkalny i gospodarczy z XIX/XX w.;
- ul. Romańska 137-141, 149 – budynki gospodarcze z XIX i XX w.;
- ul. Romańska 148 – park i dwór z XVIII w.;
- ul. Sulisławicka 108-110 – figura przydrożna z 1938 r.

#### 3.4.4 Sytuacja społeczno – gospodarcza

Obszar Sulisławice jest zamieszkiwany przez 0,62% ogólnej liczby mieszkańców Kalisza. Do głównych problemów zidentyfikowanych na obszarze zaliczyć należy: wysoki poziom przestępczości, małą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz dużą liczbę osób bezrobotnych. Są to kryteria, które wpłynęły do zakwalifikowania obszaru do obszarów kryzysowych.

Wykres 12. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Sulisławice

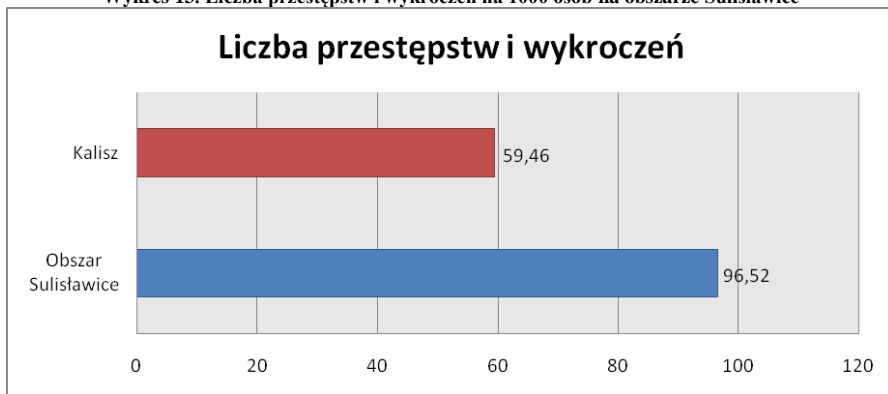


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu



Analiza wskaźnikowa liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wykazała, iż wartość tego wskaźnika jest o ponad 61% wyższa na obszarze Sulisławice w porównaniu z obszarem całego miasta.

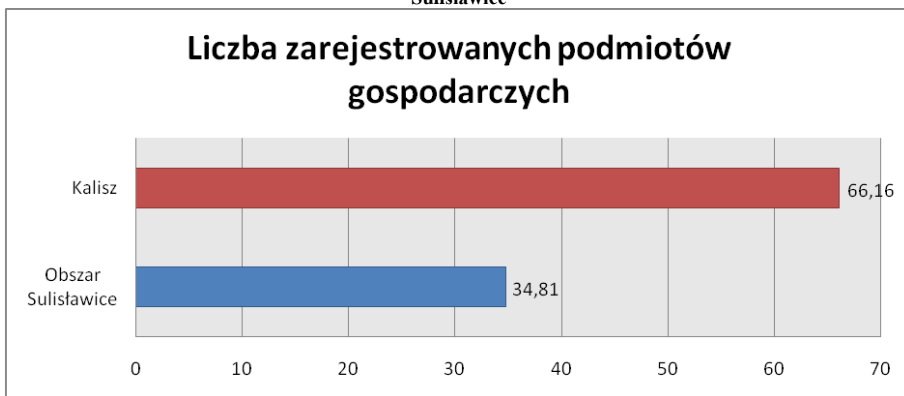
Wykres 13. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Sulisławice



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Na analizowanym obszarze Sulisławice zaobserwowano również wyższy poziom przestępczości w porównaniu z obszarem całego miasta. Wartość wskaźnika W3 jest wyższa o 62% od wskaźnika dla całego miasta.

Wykres 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Sulisławice



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób jest niższa (o blisko 47%) na obszarze Sulisławice, niż na terenie miasta.

### 3.4.5 Zidentyfikowane problemy na obszarze

Strefa przestrzenna:

- zły stan techniczny obiektów mieszkalnych;
- emisja niska związana z użytkowaniem pieców węglowych;
- niewystarczające zagospodarowanie terenów;
- niewykorzystany potencjał zespołu podworskiego;
- braki w infrastrukturze drogowej i technicznej;

#### Strefa społeczna:

- duże zagrożenie występowania patologii społecznych (przestępczość, alkoholizm);
- duży udział długotrwale bezrobotnych;
- wysoki poziom przestępczości;

#### Strefa gospodarcza:

- niska wartość wskaźnika zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w stosunku do całego miasta);
- ograniczone możliwości inwestycyjne ze względu na braki w infrastrukturze drogowej i technicznej;

### 3.4.6 Grupy społeczne wymagające wsparcia

- osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale,
- osoby zamierzające prowadzić i prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte problemami, np.: uzależnień, przemocy, przestępczości,
- osoby wykluczone społecznie: osoby starsze, niepełnosprawne, o niskim statusie materialnym.

## 3.5 Obszar Szczypiorno

### 3.5.1 Granice obszarów

Obszar Szczypiorno znajduje się na południowym wschodzie miasta, tuż przy jego granicy administracyjnej. Obejmuje swoim zasięgiem południową część Szczypiorna. Przeważają tutaj domy jednorodzinne, jednak na wschodzie obszaru zlokalizowane są firmy produkcyjno – usługowe, a na południu dworski park krajobrazowy. Obszar zamieszkuje 364 osoby, tj. 0,36% ogólnej liczby ludności Kalisza.



uwagę zasługuje stara aleja kasztanowców i olbrzymi platan. Stan drzewostanu w 50% jest zły i przewidziany do leczenia, część drzew zostanie zastąpiona nowymi nasadzeniami. W 2004 – 2006 prowadzone były prace w ramach bieżącego utrzymania, tj. prace porządkowe i zabiegi pielęgnacyjne; wycinka suchych i chorych drzew, usuwanie samosiewów oraz posuszu w koronach drzew. W 2007 r. wykonano aktualizację ewidencji i inwentaryzacji parku oraz ogólną koncepcję zagospodarowania parku wraz z propozycją układu komunikacji i alejek parkowych, projektu szaty roślinnej obejmującej nowe nasadzenia z uwzględnieniem istniejącego drzewostanu. W 2008 r. rozpoczęto proces rewaloryzacji parku, usunięto 26 chorych i uschniętych drzew. Do nasadzenia zaplanowanych jest 28 sztuk nowych. Park wpisany został do Rejestru Zabytków Nieruchomych pod nr 750/A w 1988 roku.

Kolejnym z zabytków wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych jest kaplica grobowa rodziny Ordęgów kaplica z XIX w., obecnie kaplica p.w. św. Barbary, wraz z terenem przylegającym. Kaplica znajduje się przy ul. Szczypiornickiej 70, natomiast wpis o nr rejestru 758/Włkp/A został dokonany 26.08.2009 r.

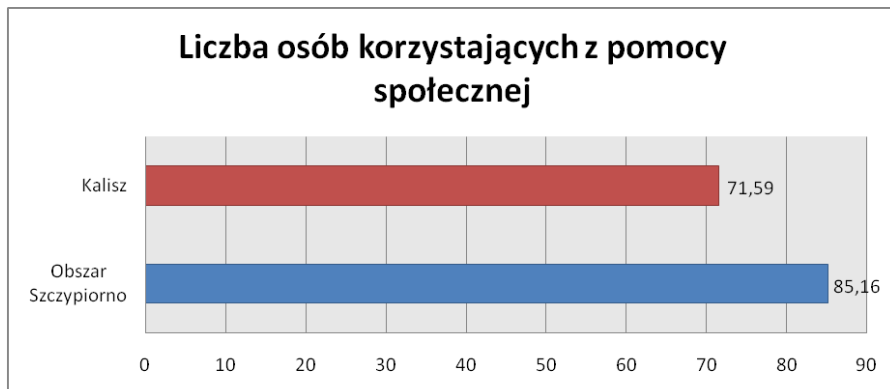
Na obszarze Szczypiorno znajdują się również obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- Gościnnia – park dworski, stajnia i kuźnia folwarczna z XIX w.;
- Gościnnia 5 – schron bojowy z 1939 r.;
- Gościnnia 24 – budynek mieszkalny z XIX/XX w.;
- skrzyżowanie ul. Gościnniej i Pogodnej – figura przydrożna z XX w.;
- Pogodna 3 – dom mieszkalny z początków XX w.;
- Szczypiornica 70 – kaplica Ordęgów, ob. pw. św. Barbary, założenie zieleni wokół kaplicy z XIX w.;
- Szczypiornicka 88, 90-92, 94, 96, 96a, 100, 104, 110, 106/108, 110 – budynki mieszkalne z XIX i XX w.;
- Szczypiornicka 112-114 – budynek d. rządówki z końca XIX w.;

#### 3.5.4 Sytuacja społeczno – gospodarcza

Obszar Szczypiorno jest zamieszkiwany przez 0,36% wszystkich mieszkańców Kalisza. Do głównych problemów zidentyfikowanych na tym terenie zaliczyć należy: małą liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz dużą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej. Są to kryteria, które wpłynęły na zakwalifikowanie obszaru do obszarów kryzysowych.

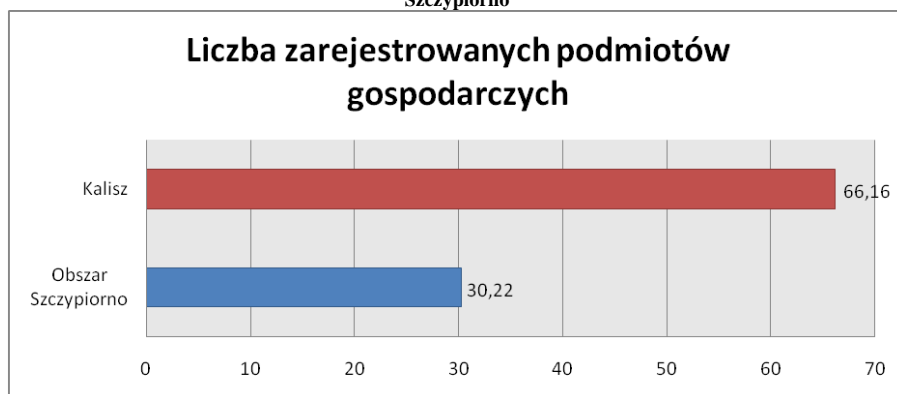
**Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Szczypiorno**



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

W przypadku wartości wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej sytuacja na analizowanym obszarze Szczypiorno jest gorsza od średniej dla miasta. Wartość omawianego wskaźnika jest o blisko 19% wyższa od wskaźnika policzonego dla Kalisza.

Wykres 16. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Szczypiorno



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Kaliszu

Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób jest o ponad połowę niższa (54%) na obszarze Szczypiorno, niż na terenie miasta.

### 3.5.5 Zidentyfikowane problemy na obszarze

Strefa przestrzenna:

- zły stan techniczny części obiektów mieszkalnych;
- emisja niska związana z użytkowaniem pieców węglowych;
- niewystarczające zagospodarowanie terenów;
- niewykorzystany potencjał parku krajobrazowego;
- braki w infrastrukturze drogowej i technicznej;

Strefa społeczna:

- duże zagrożenie występowania patologii społecznych (przestępczość, alkoholizm);
- duży odsetek osób zagrożonym wykluczeniem społecznym,

Strefa gospodarcza:

- niska wartość wskaźnika zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (w stosunku do całego miasta);
- ograniczone możliwości inwestycyjne ze względu na braki w infrastrukturze drogowej i technicznej;

### 3.5.6 Grupy społeczne wymagające wsparcia

- osoby bezrobotne, szczególnie długotrwale,
- osoby zamierzające prowadzić i prowadzące działalność gospodarczą,
- osoby pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte problemami, np.: uzależnień, przemocy, przestępczości,
- osoby wykluczone społecznie: osoby starsze, niepełnosprawne, o niskim statusie materialnym.

## 4. Działania rewitalizacyjne oraz zestawienie projektów

### 4.1 Obszar Śródmieście

#### Główny Rynek w Kaliszu

Główny Rynek jest najstarszym placem w Kaliszu, zlokalizowanym w Śródmieściu. Otoczony jest zabytkowymi kamienicami, natomiast na środku Rynku znajduje się Ratusz, odbudowany po I Wojnie Światowej. Rynki zlokalizowane w centrach miast pełnią funkcję reprezentacyjną, stanowiąc swoistą wizytówkę miasta. Stanowią również miejsce spotkań mieszkańców oraz jeden z ważniejszych punktów na mapie turystycznej miejscowości. W przypadku Kalisza potencjał Głównego Rynku nie jest jednak wykorzystany. Problem wynika głównie ze złego stanu technicznego zabudowy (popękana powierzchnia płyty, niszczące elewacje Ratusza) i okolicznych kamienic oraz nieodpowiedniego zagospodarowania placu (chaotyczne rozmieszczenie elementów małej architektury i zieleni, brak odpowiedniego oświetlenia, niewystarczająca ekspozycja zabytkowej architektury placu). Taki stan rzeczy wpływa na niskie zainteresowanie mieszkańców i turystów, zniechęcając tym samym podmioty prowadzące działalność handlowo – usługową kojarzoną zazwyczaj z rynkami: gastronomię, usługi turystyczne, działalność artystyczną, handel rękodziełem i produktami regionalnymi. Ponadto obecne zagospodarowanie placu (rozmieszczenie klombu zieleni oraz betonowego cokółu) nie sprzyja organizacji imprez plenerowych oraz wystaw czasowych, stanowiących doskonałą formę integracji mieszkańców. Działania zaplanowane w celu rewitalizacji Głównego Rynku powinny koncentrować się na ożywieniu tej części

miasta, przyciągnięciu mieszkańców oraz turystów, stworzeniu atrakcyjnej przestrzeni publicznej o wysokich walorach użytkowych i estetycznych, sprzyjającej integracji kaliskiej społeczności.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz	1.	<b>Rewitalizacja Głównego Rynku w Kaliszu</b>	20 000 000 zł	2013 – 2020
		W ramach projektu planuje się kompleksową przebudowę płyty placu oraz zagospodarowanie jej powierzchni. Inwestycja uwzględni również remont dachu oraz elewacji Ratusza.		
Miasto Kalisz	2.	<b>Artystyczna aktywizacja Starówki</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt ma na celu aktywizację artystycznych przedsięwzięć na terenie Miasta Kalisza, poprzez zaproszenie artystów i wykonawców specjalizujących się w różnych dziedzinach sztuki: aktorów, muzyków, mimów, kuglarzy, katarzyniarzy, szcudlarzy, władców ognia oraz innych związanych z nurtem streetartu. Miasto planuje przeznaczyć środki finansowe na niewielkie wstępne wynagrodzenie dla artystów, zachęcając do prezentacji swojego repertuaru w Kaliszu.		
Miasto Kalisz / właściciele zabytkowych kamienic	3.	<b>Fundusz Rewitalizacji zabytkowych kamienic w Kaliszu</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		W ramach projektu planuje się stworzenie Funduszu Rewitalizacji, udzielającego niskooprocentowanych pożyczek właścicielom zabytkowych kamienic w mieście. Pożyczki te miałyby być przeznaczone na odbudowanie elewacji zabytkowych kamienic. Udzielane byłyby również na remonty parterów, piętér i podwórzy, pod warunkiem zmiany ich funkcji na pożądaną z punktu widzenia rewitalizacji Rynku: gastronomicznej, turystycznej, handlowej opartej o sprzedaż sztuki, rękodzieła i produktów lokalnych.		

#### Organizacja ruchu kaliskiego Śródmieścia

Równie ważną rolę w Śródmieściu są ciągi komunikacyjne, zarówno te okalające Rynek, jak i te bardziej oddalone – prowadzące do ważniejszych punktów w mieście. W Kaliszu wiele z tych ciągów pełni również funkcję parkingową, utrudniając tym samym poruszanie się pieszym oraz ograniczając dostęp do Głównego Rynku. Ponadto wiele ulic i chodników cechuje zły stan techniczny, wpływając negatywnie na ich walory użytkowe oraz estetyczne.

Działania w tym zakresie powinny skupiać się przede wszystkim na uwolnieniu omawianych przestrzeni dla pieszych, co wiąże się z częściową lub całkowitą eliminacją ruchu samochodowego oraz likwidacją funkcji parkingowej. Alejki i deptaki w Śródmieściu powinny funkcjonować jako komfortowe i bezpieczne ciągi komunikacyjne łączące najważniejsze zabytki oraz obiekty przybliżające bogatą historię Kalisza. Odpowiednie zagospodarowanie ulic sprzyjające jednocześnie prowadzeniu: gastronomii, usług turystycznych oraz handlu z pewnością przyciągną do Śródmieścia mieszkańców oraz turystów, stanowiąc doskonałe uzupełnienie działań rewitalizacyjnych prowadzonych na terenie Głównego Rynku.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz	1.	<b>Utworzenie deptaka spacerowego w ciągu ulic: Zamkowej, Kanonickiej oraz Śródmiejskiej</b>	Do oszacowania	2013 – 2020

		W ramach projektu planuje się utworzenie deptaka spacerowego przecinającego Śródmieście oraz Główny Rynek w Kaliszu w kierunku rzeki Prośny. Projekt obejmuje remont ulic i chodników w sposób ułatwiający komunikację pieszą oraz likwidację strefy parkowania.		
Miasto Kalisz	2.	<b>Usprawnienie i reorganizacja ruchu drogowego w Śródmieściu</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt polega na: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Utworzeniu ciągów pieszo – jezdnych i wyznaczeniu miejsc parkingowych po jednej stronie ulicy;</li> <li>• Ograniczeniu ruchu samochodowego na ulicach: Śródmiejskiej, Zamkowej, Kanonickiej, części Złotej, Rzeźniczej, Mariańskiej i części Łaziennej.</li> <li>• Remontcie lub przebudowie ulic znajdujących się w złym stanie technicznym;</li> <li>• Utworzeniu wielopoziomowych parkingów buforowych, ograniczających natężenie ruchu samochodowego oraz eliminujących problem małej liczby miejsc parkingowych na obszarze.</li> </ul>		

#### Zagospodarowanie cypla przy ulicy Mostowej oraz okolicznych terenów

Charakterystycznym, a jednocześnie posiadającym duży potencjał obszarem jest zachodni cypel wyspy, znajdującej się pomiędzy rzeką Prośną i kanałem Rypinkowskim. Miejsce to znajduje się na południe od Rynku Głównego i stanowić może doskonale zwieńczenie planowanego deptaka spacerowego w ciągu ul. Śródmiejskiej. Wzdłuż prawego brzegu rzeki ciągnie się pas zieleni, który mógłby uzupełnić obszar zieleni zagospodarowanej z elementami małej architektury znajdujący się na cyplu. Wzdłuż prawego brzegu ciągną się z kolei bulwary spacerowe. Na terenie cypla znajduje się również parking oraz jedna z bardziej charakterystycznych kamienic Kalisza – „Dom pod Aniołami”. Pod budynkiem rozciągają się przestronne piwnice, w przeszłości wykorzystywane jako miejsce warzenia piwa. Aktualnie budynek jest niezagospodarowany, od wielu lat ulega postępującej degradacji, wpływając na pogorszenie estetyki obszaru. Działania rewitalizacyjne podejmowane na tym terenie powinny doprowadzić do zagospodarowania terenu cypla oraz wspomnianej kamienicy poprzez wprowadzenie nowych funkcji, uwzględniających specyfikę miejsca oraz jego położenie. Należy zwrócić uwagę na aspekt własnościowy analizowanej przestrzeni – duża jej część jest własnością prywatnych właścicieli, ograniczając możliwości podejmowania działań przez Władze Miasta.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Artur Owczarek – Piotr Bryński s.c.	1.	<b>„Dom pod Aniołami” – utworzenie kompleksu hotelowego i handlowo - usługowego</b>	6 000 000	2013 – 2017
		W ramach inwestycji planuje się kompleksową odbudowę oraz remont kamienicy, a także utworzenie parkingu i zagospodarowanie przyległych terenów obszarami zieleni oraz elementami małej architektury. Prace budowlane dotyczące kamienicy odbywać się będą pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w celu podkreślenia walorów historycznych budynku poprzez odtworzenie jego stanu pierwotnego. Realizacja projektu doprowadzi do powstania kompleksu, w którego skład wchodzić będą m.in.: kawiarnia, restauracja, spa, hotel, powierzchnie handlowe i usługowe.		



### Zagospodarowanie cieków wodnych oraz ich nadbrzeży

Istotnym aspektem zwiększającym atrakcyjność Śródmieścia, a zatem doprowadzającym do jego ożywienia i przyspieszenia procesów rewitalizacji powinno być zagospodarowanie miejskich obszarów nadrzecznych, poprzez nadanie im funkcji użytkowych oraz stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej. W ten sposób możliwe będzie kompleksowe wykorzystanie ich walorów krajobrazowych i lokalizacyjnych.

Działania zaplanowane w tym aspekcie powinny dążyć to przekształcenia tych terenów w deptaki space rowe, ścieżki rowerowe. Utworzenie pasma zielonej, publicznej przestrzeni przeznaczonej do uprawiania sportu i rekreacji zdecydowanie uatrakcyjni wizerunek miasta, a także wyróżni ten rejon Śródmieścia na tle zwartej zabudowy miejskiej. Warto również rozważyć przystosowanie cieków wodnych w sposób umożliwiający żeglugę turystyczną.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz	1.	<b>Zagospodarowanie bulwarów wzdłuż rzeki Prosnys</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt polega na zagospodarowaniu terenów nad brzegiem rzeki Prosnys: od ulicy Śródmiejskiej do ulicy Wodnej. Zagospodarowanie obejmuje stworzenie terenów rekreacyjnych ze ścieżkami pieszymi i rowerowymi oraz instalację elementów małej architektury. Na zagospodarowanych terenach można utworzyć niewielkie stanowiska handlowo – gastronomiczne oraz wprowadzić małą architekturę.		
Urząd Marszałkowski /Miasto Kalisz /Partnerzy	2.	<b>Przygotowanie rzeki do przepływów łodzi oraz spływów kajakowych</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Przedmiotem projektu są prace związane z przygotowaniem odcinka rzeki Prosnys przepływającego przez miasto do przepływu łodzi oraz spływów kajakowych. Działania te realizowane byłyby w ramach szlaku wodnego „Wielkiej Pętli Wielkopolski”, będącego jednym z ważniejszych produktów turystycznych województwa.		

#### Wyekspozowanie walorów kulturowo - turystycznych dawnej Dzielnicy Żydowskiej

Teren dawnej Dzielnicy Żydowskiej jest jednym z obszarów Śródmieścia wyróżniającym się bogatą historią, w związku z czym posiada duży potencjał turystyczny. Przejawia się on zarówno poprzez interesujące aspekty architektoniczne znajdujących się tam zabudowań, jak i możliwość poznania kultury i historii społeczności żydowskiej, mającej znaczny wpływ na rozwój miasta od samych jego początków.

Realizując działania rewitalizacyjne należałoby zadbać o odpowiednie oznaczenie obszaru dawnej Dzielnicy Żydowskiej oraz wszystkich ważniejszych obiektów związanych z gminą żydowską mieszkającą w Kaliszu. Działania te pozwolą utworzyć i wypromować produkt turystyczny miasta o dużym potencjale, zwiększając zarówno świadomość historii Kalisza wśród mieszkańców, jak i umożliwiają w przejrzysty sposób zapoznanie się z nią turystom.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz	1.	<b>Oznaczenie granic i obiektów dawnej Dzielnicy Żydowskiej</b>	Do oszacowania	2013 – 2020

		W ramach projektu planuje się czytelne oznaczenie granic poprzez przebudowę nawierzchni chodników z użyciem kolorów bądź symboliki, wyróżniających Dzielnicę Żydowską na tle pozostałej przestrzeni Śródmieścia. Ważne jest również oznaczenie obiektów związanych z historią kaliskich Żydów tablicami informacyjnymi, zawierającymi podstawowe informacje i ciekawostki historyczne.		
Miasto Kalisz	2.	<b>Zagospodarowanie skweru na Rozmaruku</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Na małym skwerze, ściśle związanym z historią Żydów w Kaliszu przewidziano utworzenie makiety dawnej Dzielnic Żydowskiej.		

#### Adaptacja obiektów w Śródmieściu do pełnienia funkcji usługowo - handlowych

Na terenie omawianego obszaru zdegradowanego znajdują się liczne niezagospodarowane budynki oraz kamienice, ulegające stopniowej degradacji. Budynek „Koszarów Godebskiego” znajduje się aktualnie w stanie ruiny. W latach 2006 i 2007 obiekt został dwukrotnie dotknięty pożarem, z jego pierwotnych elementów zostały jedynie mury bez dachu, grożące zawaleniem oraz nadpalona elewacja frontowa. Część wewnętrzna budynku uległa zniszczeniu. Budynek stanowi ważny obiekt zarówno z punktu widzenia położenia w reprezentacyjnej części miasta, jak i walorów historycznych. „Koszary” znajdują się bezpośrednio przy plantach, biegnących równoległe do ul. Babina i ul. Alfonsa Parczewskiego. Obie te ulice stanowią ściany i jednocześnie tło głównej alei spacerowej Śródmieścia Kalisza. Budynek został zbudowany w I połowie XIX wieku w stylu klasycystycznym. Aktualnie podlega ścisłej ochronie konserwatorskiej i wpisany jest do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego pod nr 73/A. Przy ul. Chopina 23 znajduje się kompleks budynków przemysłowych, w którym działalność produkcyjną prowadził właściciel nieruchomości, Fabryka Wyrobów Runowych Runotex S.A. Aktualnie we wspomnianym obiekcie prowadzona jest jedynie szczątkowa działalność produkcyjna wydziału farbiarni (firma Runotex -Tkalnia Sp. z o.o.), która docelowo będzie przeniesiona do fabryki na ul. Długosza 11. Część pomieszczeń obiektu wynajmowana jest podmiotom gospodarczym prowadzącym różnorodną działalność gospodarczą. Najstarsze budynki należące do kompleksu pochodzą z początków XX wieku. Wraz z upływem czasu ulegały postępującej degradacji, pogarszały się ich walory estetyczne i użytkowe. Degradacji ulegają również kamienice, obniżając estetykę Śródmieścia. Docelowo partery kamienic powinny funkcjonować jako wysokiej jakości przestrzenie handlowo – usługowe, co jest jednak ograniczone w znacznym stopniu przez stan techniczny kamienic oraz zamierający ruch w tej części miasta.

Działania w ramach omawianego aspektu rewitalizacji powinny być podejmowane zarówno przez Miasto Kalisz, będące właścicielem części kamienic, jak i właścicieli prywatnych w postaci inwestycji mających nadać nowe funkcje obiektom nieużytkowanym i przemysłowym.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
PROTEA DEVELOPMENT Sp. z o.o.	1.	<b>Adaptacja zabytkowego budynku „Koszary Godebskiego” na cele handlowo - usługowe</b>	6 500 000	2012 – 2014
		Budynek zostanie odbudowany uwzględniając historyczną wartość obiektu, pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z jego wytycznymi, zachowana zostanie ściana frontowa z wystrojem elewacji i stolarką okienną oraz człon środkowej części budynku. Odtworzone zostaną detale architektoniczne, przy zastosowaniu materiałów mających zbliżyć obiekt do stanu pierwotnego. Przebudowa i rozbudowa obiektu ma na celu adaptację, umożliwiającą prowadzenie działalności usługowej i handlowej na jego terenie. W ramach projektu planowana jest również rozbudowa budynku o powierzchnię		

		handlową przeznaczoną na supermarket, utworzenie terenów zielonych, miejsc postojowych, placu manewrowego, dojazdów oraz dojazdów i zjazdów publicznych, instalacja obiektów małej architektury. Na części obszaru planowanej inwestycji odtworzony zostanie zabytkowy bruk.		
Fabryka Wyrobów Runowych Runotex S.A	2.	<p><b>Nadanie nowych funkcji obiektom przemysłowym przy ul. Chopina 23 w Kaliszu</b></p> <p>Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• kompleksowy remont obiektu, adaptację pomieszczeń na cele gospodarcze, modernizację, wymianę lub dodanie elementów konstrukcyjnych, przebudowę, rozbudowę, odnowienie fasady, remont stolarki okiennej i drzwiowej, dachu, wewnętrznych ciągów komunikacyjnych (korytarze, klatki schodowe, winda),</li> <li>• wymianę lub modernizację infrastruktury technicznej obejmującej sieć wodociągową, kanalizacji sanitarnej, deszczowej, energetycznej oraz telekomunikacyjnej,</li> <li>• podniesienie efektywności energetycznej budynku, wymiana systemów grzewczych,</li> <li>• zagospodarowanie przyległego obszaru poprzez utworzenie miejsc parkingowych w ramach parkingu poziomowego, wytyczenie i wykonanie ciągów komunikacji pieszej, alei spacerowej i ścieżek rowerowych wzdłuż rzeki Prosnicy,</li> <li>• opcjonalną instalację dodatkowego oświetlenia oraz systemu monitoringu wizyjnego.</li> </ul> <p>Przedstawione działania mają na celu nadanie nowych funkcji handlowo - usługowych obiektom przemysłowym znajdującym się w ścisłym centrum Kalisza. Pozwoli to zapobiec dalszej degradacji budynków, obniżających walory estetyczne miasta. Realizacja inwestycji wpłynie na podniesienie atrakcyjności obszaru dla społeczności lokalnej, poprzez stworzenie przestrzeni miejskiej charakteryzującej się nowoczesną infrastrukturą i wyglądem. Jest to szczególnie istotne z uwagi na położenie obiektów w reprezentacyjnej części Kalisza, w pobliżu głównych arterii komunikacyjnych miasta. Realizacja inwestycji umożliwi ponadto stworzenie warunków lokalowych oraz infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Nowoczesny, dobrze zaprojektowany kompleks handlowo – usługowy pozwoli pozyskać nowych inwestorów i przedsiębiorców dostrzegających potencjał rozwojowy na obszarach rewitalizacji.</p>	Do oszacowania	2013 – 2015
		<p><b>Remont części wspólnych oraz parteru o funkcji handlowo – usługowej Kamienicy przy ul. Franciszkańskiej 2</b></p>	400 000	2013
Małgorzata Wojnarowska	3.			

		Zakres inwestycji obejmował będzie kompleksowy remont parteru kamienicy, w celu utworzenia wysokiej jakości lokali przeznaczonych na wynajem. Ponadto planuje się remont części wspólnych obiektu, tj.: klatki schodowej, dachu oraz elewacji frontowej, modernizację instalacji technicznych, a także działania termomodernizacyjne, zwiększające efektywność energetyczną i zmniejszające koszty eksploatacji budynku. W wyniku realizacji inwestycji poprawią się warunki prowadzenia działalności gospodarczej na wynajmowanej powierzchni. Ponadto restauracja elewacji frontowej oraz remont dachu wpłyną pozytywnie na estetykę budynku.		
Inwestor prywatny	4.	<b>Zagospodarowanie kompleksu zabudowań po fabryce Calisia</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		W ramach projektu zakłada się adaptację obiektów fabryki fortepianów do pełnienia nowych funkcji. Propozycji zagospodarowania obiektu jest wiele (m.in.: stworzenie obiektu handlowo – usługowego, loftów, bądź też adaptacja na siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej z Centrum Promocji czy multimedialną salą wystawową i edukacyjną). Ostateczna decyzja należy jednak do właściciela obiektów oraz zainteresowania potencjalnych inwestorów.		

#### Zagospodarowanie pozostałej przestrzeni publicznej Śródmieścia

Przestrzeń publiczna jest fundamentalnym elementem struktury przestrzenno – funkcjonalnej miasta. Jakość przestrzeni publicznej stanowi swoisty wyraz tożsamości, przyczyniając się do kreowania wizerunku zewnętrznego oraz sprawiając, że mieszkańcy identyfikują się z przestrzenią w której żyją. Ponadto stanowi również element życia ekonomicznego, gdyż wokół dobrze zagospodarowanych terenów zlokalizowanych jest najwięcej podmiotów gospodarczych. Przekształcenia przestrzeni publicznych, polegające na lepszym ich zagospodarowaniu, poprawie infrastruktury technicznej i zwiększeniu estetyki stanowią wyraźny sygnał od władz lokalnych do inwestorów prywatnych. W kontekście Kalisza, nie sposób pominąć kwestii związanych z ochroną zasobów dziedzictwa kulturowego i historycznego miasta. Działania rewitalizacyjne powinny skupić się na wykreowaniu atrakcyjnej przestrzeni miejskiej, eksponującej walory kulturowe, historyczne oraz urbanistyczne – architektoniczne centrum miasta. Działania te z pewnością stworzą optymalne warunki do rozwoju turystyki, stymulacji rozwoju gospodarczego, aktywności społecznych i kulturalnych.

#### Planowane projekty

Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz	1.	<b>Wyeksponowanie relikwów zamku Kazimierzowskiego wraz z zagospodarowaniem przyległych terenów</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		W ramach projektu planowane jest wyeksponowanie zachowanych fragmentów fundamentów czternastowiecznego zamku. Ponadto projekt obejmuje wymianę nawierzchni, przebudowę parkanu przy I LO oraz konserwację pomnika Adama Asnyka.		
Miasto Kalisz	2.	<b>Uporządkowanie Nowego Rynku</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Przedmiotem projektu jest przywrócenie Nowemu Rynkowi funkcji przestrzeni publicznej. Planowana jest likwidacja targowiska, które zostanie przeniesione w inne miejsce, oraz przebudowa placu.		
Miasto Kalisz	3.	<b>Przebudowa placu Św. Stanisława</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Celem projektu jest przebudowa placu z utrzymaniem		

	funkcji parkingowej.		
--	----------------------	--	--

## 4.2 Obszar Majkowska - Złota

Działania rewitalizacyjne na obszarze Majkowska - Złota				
<p>Obszar ten jest w większości obszarem działalności handlowej, usługowej oraz produkcyjnej. W jego granicach znajduje się dużo niezagospodarowanych przestrzeni oraz zabudowy poprzemysłowej. Obszar ten częściowo leżał w granicach obszaru Śródmieście, ale ze względu na jego odmienną specyfikę zdecydowano się na jego wydzielenie. Jednocześnie dokonano rozszerzenia granic o tereny nad rzeką Prosną i kanałem Bernardyńskim, ze względu na ich duży potencjał inwestycyjny.</p>				
Planowane projekty				
Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Miasto Kalisz / KLA	1.	<b>Zagospodarowanie terenów po Kaliskich Liniach Autobusowych przy ul. Majkowskiej</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		W ramach projektu planuje się zagospodarowanie bazy Kaliskich Linií Autobusowych. Jedną z propozycji jest utworzenie w tym miejscu nowoczesnej hali targowej, do której mieliby zostać przeniesieni handlowcy z targowiska na placu Nowego Rynku. Jednocześnie dokonana zostanie przebudowa znajdującego się tam budynku na potrzeby Urzędu Miejskiego.		
Miasto Kalisz	2.	<b>Usprawnienie i reorganizacja ruchu drogowego</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt zakłada przebudowę skrzyżowania ul. Piłsudskiego z ul. Złotą, budowę nitki drogowej łączącej ulicę Złotą oraz Majkowską wraz z wykonaniem prawoskrętu w ul. Majkowską. Stanowić to będzie znacznie usprawnienie ruchu samochodowego w obrębie obszaru, ułatwiając dostęp potencjalnym inwestorom oraz ich klientom.		
Miasto Kalisz	3.	<b>Wyburzenie bezwartościowej zabudowy poprzemysłowej</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Objektom oraz terenom poprzemysłowy o niskim potencjale inwestycyjnym należy nadać nowe funkcje: zieleni i rekreacji, bądź też stworzyć ofertę dla potencjalnych inwestorów, obejmującą niezabudowane działki przeznaczone pod zabudowę usługową czy też mieszkaniową.		
Urząd Marszałkowski / Miasto Kalisz	4.	<b>Budowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Proсны, dla ochrony Śródmieścia Kalisza i pozostałych terenów zurbanizowanych</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Realizacja projektu zdecydowanie ograniczy zagrożenie związane z zalewaniem Śródmieścia wodami powodziowymi. Projekt realizowany jest wzdłuż biegu rzeki Proсны, a zatem obejmuje swoim zasięgiem również obszar Majkowska - Złota. Jest ponadto komplementarny z projektem <b>Zagospodarowanie bulwarów wzdłuż rzeki Proсны</b> , którego część realizowana będzie na obszarze Majkowska - Złota.		
Medix Inwest Sp. z o.o / Kaliska Agencja Medyczna "Medix"	5.	<b>Budowa Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego przy ul. Majkowskiej 13A</b>	6 000 000	2014 - 2015
		Przedmiotem inwestycji jest budowa Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego na terenach poprzemysłowych. Budynek zostanie wyposażony we wszelkie niezbędne instalacje, a także sprzęt medyczny. Dodatkowo planuje się zagospodarowanie terenów działki, na której realizowana		

Sp. z o.o.	będzie inwestycja. Zakład świadczył będzie usługę zintegrowanej opieki leczniczej osobom starszym oraz przewlekle chorym. Dodatkowo zajmować się będzie przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu oraz skutkom chorób cywilizacyjnych.		
------------	--	--	--

#### 4.3 Obszar Wrocławska

Działania rewitalizacyjne na obszarze Wrocławska				
Jest to obszar zabudowy produkcyjnej i handlowo – usługowej. W jego granicach znajdują się: tereny dworca PKP, nieużytkowane obiekty kolejowe, bocznice. Jest to obszar o dużym potencjale inwestycyjnym, ale brakuje odpowiedniego skomunikowania obszaru (problem z dostępnością) oraz odpowiedniej infrastruktury technicznej. Brakuje również terenów zielonych.				
Planowane projekty				
Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
PKP S.A.	1.	<b>Remont dworca kolejowego w Kaliszu</b>	3 700 000	2013 – 2014
		Inwestycja polega na odnowieniu obiektu i wykonaniu prac adaptacyjnych, polegających na przystosowaniu go do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zakres inwestycji obejmuje położenie nowej elewacji oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę posadzki i odnowienie ścian. Wszystkie prace będą odbywały się pod kontrolą konserwatora zabytków. Część powierzchni budynku dworca zostanie przeznaczona dla Galerii im. J. Tarasina.		
Echo Investment / PKP S.A. / Miasto Kalisz	2.	<b>Zagospodarowanie terenów przydworcowych</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Zagospodarowanie terenów leżących między dworcem kolejowym a budowaną Galerią Amber poprzez stworzenie atrakcyjnej przestrzeni zielonej pomiędzy tymi obiektami. Zagospodarowanie mogłoby obejmować utworzenie terenów zieleni, małego skateparku czy też innych terenów rekreacji.		
Kaliskie Przedsiębiorstwo Transportowe Sp. z o.o.	3.	<b>Budowa zaplecza technicznego na potrzeby PKS i KLA</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt zakłada budowę warsztatów naprawy autobusów, stacji paliw, myjni oraz parkingu na niezagospodarowanych terenach przemysłowych.		
Miasto Kalisz	4.	<b>Utworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt obejmuje uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną (m.in. drogową, kanalizacyjną, elektryczną) niezbędną do utworzeniu na tych terenach oferty inwestycyjnej miasta. Ponadto zakłada się likwidację niepotrzebnych i zdegradowanych obszarów bocznic kolejowych oraz obiektów i urządzeń sygnalizacyjno – rozdzielczych nie przewidzianych do wykorzystania.		
Miasto Kalisz	5.	<b>Reorganizacja i usprawnienie ruchu na obszarze</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Przedmiotem projektu jest:		

		<ul style="list-style-type: none"> <li>• przebudowa skrzyżowania ul. Wrocławskiej i Podmiejskiej,</li> <li>• budowa dróg łączących ul.: Metalowców, Zachodnią i Obozową.</li> <li>• usprawnienie komunikacji tego obszaru ze Szlakiem Bursztynowym</li> </ul>		
Miasto Kalisz	6.	<b>Budowa ścieżek pieszo - rowerowych</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		W ramach projektu miałyby powstać ścieżki łączące Śródmieście miasta z jego obrzeżami, umożliwiając łatwy i szybki wyjazd z Centrum w celach rekreacyjnych.		
Eljon Kazimierz Jonczyk Sp. J.	7.	<b>Budowa stacji tankowania CNG</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt zakłada wybudowanie stacji tankowania CNG (gazu ziemnego w postaci sprężonej)		

#### 4.4 Obszar Sulisławice

Działania rewitalizacyjne na obszarze Sulisławice				
<p>Najbardziej charakterystycznym punktem obszaru Sulisławice jest zespół dworsko – folwarczny składający się z parku i zabytkowego budynku zlokalizowanego na jego terenie. Ponadto obszar ten jest przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i usługową. Działania podejmowane na obszarze powinny dążyć do udostępnienia znajdujących się tu terenów inwestycyjnych poprzez budowę dróg oraz infrastruktury kanalizacji sanitarnej i wodociągowej. Ponadto warto podkreślić potencjał agroturystyczny oraz rekreacyjny obszaru.</p>				
Planowane projekty				
Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
Prywatny inwestor	1.	<b>Utworzenie Domu Spokojnej Starości na terenie zespołu dworsko – folwarchnego w Sulisławicach</b>	4 000 000	2013 – 2014
		Inwestycja zakłada zbudowanie od podstaw obiektu, pełniącego funkcję domu opieki dla osób starszych. Zagospodarowany zostanie również teren parku, poprzez wytyczenie alei spacerowych i instalację elementów małej architektury.		
Prywatny inwestor	2.	<b>Przebudowa i adaptacja budynku na terenie zespołu dworsko – folwarchnego w Sulisławicach do nowych funkcji</b>	1 000 000	2013 – 2014
		Projekt zakłada prace budowlane w obrębie budynku znajdującego się na terenie parku w Sulisławicach. Przedmiotowy obiekt zostanie przebudowany oraz zaadaptowany do pełnienia funkcji konferencyjnej oraz gastronomicznej.		
Miasto Kalisz	3.	<b>Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt obejmuje uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną (m.in. drogową, kanalizacyjną) niezbędną do udostępnienia terenów inwestycyjnych, przeznaczonych zarówno pod zabudowę mieszkaniową, jak i agroturystyczną, rekreacyjną i sportową.		
Miasto Kalisz	3.	<b>Budowa ścieżek pieszo - rowerowych łączących Kalisz z gminami ościennymi</b>	Do oszacowania	2013 – 2020
		Projekt polega na budowie ścieżek pieszo – rowerowych w oddalonych od Śródmieścia dzielnicach Kalisza, m.in.: Sulisławicach. Ścieżki miałyby łączyć się ze ścieżkami zlokalizowanymi w gminach ościennych, pozwalając na wypoczynek i rekreację z dala od miejskiego zgiełku		

## 4.5 Obszar Szczypiorno

Działania rewitalizacyjne na obszarze Szczypiorno				
<p>Najbardziej charakterystycznym miejscem na obszarze jest park podworski (był rewaloryzowany w 2010 roku - podstawowe prace związane z usunięciem martwej roślinności, uporządkowaniem, nasadzeniem: trawy, drzew i krzewów). Na obszarze przeważa zabudowa mieszkaniowa, jednorodzinna. Prężnie działa tu Rada Osiedla Szczypiorno. Z jej inicjatywy zbudowano boisko w parku, w trakcie realizacji jest inwestycja polegająca na utworzeniu Izby Pamięci Szczypiorna.</p>				
Planowane projekty				
Podmioty zaangażowane	Lp.	Nazwa i opis projektu	Szacunkowa wartość	Okres realizacji
TONTOR	1.	<p><b>Rozbudowa Zakładu Produkcyjno-Usługowego TONTOR</b></p> <p>W ramach inwestycji planuje się rozbudowę zakładu TONTOR, poprzez budowę nowego obiektu bądź też adaptację istniejącego na potrzeby prowadzonej działalności. Istniejący obiekt znajduje się w stanie ruiny, natomiast otaczający go teren jest nieuporządkowany i niezagospodarowany.</p>	Do oszacowania	2013 – 2014
		<p><b>Rewaloryzacja parku podworskiego w Szczypiornie</b></p> <p>Projekt jest kontynuacją dotychczasowych prac rewaloryzacyjnych przeprowadzanych na terenie parku. Planuje się dalszą pielęgnację roślinności, wytyczenie alejek spacerowych, zagospodarowanie terenu wokół stawu oraz instalację obiektów małej architektury</p>		
Miasto Kalisz	2.	<p><b>Budowa ścieżek pieszo - rowerowych łączących Kalisz z gminami ościennymi</b></p> <p>Projekt polega na budowie ścieżek pieszo – rowerowych w oddalonych od Śródmieścia dzielnicach Kalisza, m.in.: Szczypiornie. Ścieżki miałyby łączyć się ze ścieżkami zlokalizowanymi w gminach ościennych, pozwalając na wypoczynek i rekreację z dala od miejskiego zgiełku.</p>	Do oszacowania	2013 – 2020

## 5. Wskaźniki produktu i rezultatu

Tabela 7. Wskaźniki produktu i rezultatu aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020”



L.p.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość wskaźnika
Wskaźniki produktu			
1.	Powierzchnia zrewitalizowanej płyty Głównego Rynku	m <sup>2</sup>	10 000
2.	Powierzchnia przebudowanych placów i skwerów	m <sup>2</sup>	2 500
3.	Powierzchnia wyremontowanych elewacji i pomieszczeń w zabytkowych kamienicach	m <sup>2</sup>	2 000
4.	Długość utworzonych deptaków spacerowych	mb	800
5.	Długość przebudowanych, wyremontowanych i wybudowanych ulic	mb	3 000
6.	Liczba utworzonych parkingów buforowych	szt.	2
7.	Powierzchnia zagospodarowanych i zrewaloryzowanych terenów zieleni i rekreacji	m <sup>2</sup>	6 000
8.	Liczba zagospodarowanych obiektów przemysłowych i nieużytkowanych	szt.	4
9.	Powierzchnia wyposażonych w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych	m <sup>2</sup>	15 000
Wskaźniki rezultatu			
1.	Liczba nowych przedsiębiorstw	szt.	25
2.	Liczba nowych lokali gastronomicznych, oferujących usługi turystyczne, bądź handlowych w Śródmieściu	szt.	15
2.	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	100
3.	Liczba nowych miejsc parkingowych	szt.	120

4.	Liczba osób korzystających z przebudowanych i zrewaloryzowanych przestrzeni publicznych	os./rok	50 000
6.	Wzrost liczby korzystających z bazy noclegowej dostępnej w Kaliszu	%	10
5.	Liczba nowych inwestycji	szt.	8

*Źródło: opracowanie własne*

## 6. Plan finansowy realizacji rewitalizacji na lata 2013-2020

Realizacja wszelkich działań rewitalizacyjnych ujętych w aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Poprzemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” wiąże się z poniesieniem znacznych nakładów finansowych. Koszty te są jednak niewspółmierne do korzyści społecznych i ekonomicznych, które zostaną osiągnięte w przypadku skutecznej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Faktem jest, że nie wszystkie podmioty biorące udział w rewitalizacji obszarów zdegradowanych Miasta Kalisza dysponują wystarczającą ilością środków własnych, które mogą zostać przeznaczone na zrealizowanie inwestycji wyszczególnionych w niniejszym dokumencie. W związku z powyższym należy przeanalizować możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, zarówno zwrotnych, jak i bezzwrotnych.

Inwestycje mogą być współfinansowane przy pomocy wielu dostępnych krajowych i zagranicznych funduszy. Na szczególną uwagę zasługują:

- bezzwrotne fundusze Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny);
- instrument finansowy JESSICA (element polityki spójności UE realizowany wspólnie przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny oraz Bank Rozwoju Rady Europy);
- Szwajcarsko – Polski Program Współpracy;
- Fundusz Poręczeń Unijnych;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG;

- Fundusze celowe Banku Gospodarstwa Krajowego (m.in.: Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych, Fundusz Termomodernizacji i Remontów);
- kredyty komercyjne (m.in. inwestycyjne, termomodernizacyjne, pomostowe);
- dotacje krajowe.

Najkorzystniejszym sposobem współfinansowania inwestycji i jednocześnie skupiającym największą liczbę zainteresowanych są dotacje bezzwrotne, realizowane w Wielkopolsce za pośrednictwem m.in.: Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013. W związku ze zbliżającym się końcem aktualnego okresu programowania funduszy strukturalnych, obejmującego lata 2007 – 2013, większość dostępnych środków na dotacje bezzwrotne została już zagospodarowana. Niewykluczone jednak, że w perspektywie finansowania 2014 – 2020 pojawią się środki na realizację projektów miejskich w ramach Lokalnych Programów Rewitalizacji.

Niniejszy dokument jest zgodny z „Wytocznymi w zakresie zasad opracowania programów umożliwiających ubieganie się o wsparcie w ramach Inicjatywy JESSICA oraz Działania 4.2 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013”. Inicjatywa JESSICA jest sposobem na współfinansowanie projektów miejskich polegającym na udzielaniu preferencyjnych pożyczek inwestorom. W ramach inicjatywy JESSICA utworzono specjalne Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich nadzorujące realizację programu. Rolę takiego funduszu w Wielkopolsce pełni Bank Gospodarstwa Krajowego, ogłaszając nabory, weryfikując wnioski o pożyczkę oraz zarządzając środkami finansowymi. O pożyczkę mogą się ubiegać m.in.:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- szkoły wyższe,
- jednostki naukowe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe,
- jednostki kultury,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- przedsiębiorcy z sektora MSP,
- instytucje otoczenia biznesu,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

Współfinansowanie projektów miejskich odbywa się poprzez udzielenie pożyczki na preferencyjnych warunkach na realizację projektów, znajdujących się w granicach wytyczonych w niniejszym dokumencie obszarów zdegradowanych. Wysokość pożyczki stanowi 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Okres pożyczki, liczony od daty jej uruchomienia do dnia ostatecznej spłaty, nie może przekroczyć 20 lat. Możliwa jest karencja w spłacie pożyczki, nie dłużej jednak niż 1 rok od daty zakończenia realizacji projektu miejskiego.

Należy zwrócić uwagę na bardzo niski koszt inicjatywy JESSICA jako instrumentu zewnętrznego finansowania. Wysokość oprocentowania pożyczki w stosunku rocznym ustalana jest indywidualnie, w odniesieniu do każdego z projektów w oparciu o stopę referencyjną NBP, według wzoru:

$$(100\% - \text{wskaźnik społeczny}^1) * \text{stopa referencyjna NBP}$$

Z powyższego wynika, że oprocentowanie omawianej pożyczki stanowić może jedynie 20% aktualnej w danej chwili stopy referencyjnej NBP, biorąc pod uwagę warunek, że nie może być niższe niż 0,25% w stosunku rocznym. Jeżeli dodać do tego brak dodatkowych opłat oraz prowizji pobieranych przez BGK, inicjatywa JESSICA staje się wartą rozważenia alternatywą dla dotacji bezzwrotnych.

Wartą odnotowania jest również inicjatywa Miasta Kalisza, mająca przyspieszyć rewitalizację Śródmieścia, przywracając mu funkcje handlowo – usługowe, powodując jednocześnie znaczną poprawę jego walorów estetycznych. W zamian za remont i odnowienie elewacji kamienic, ich właściciele korzystać mogą ze zwolnień z podatku od nieruchomości. Ponadto planuje się utworzenie funduszu rewitalizacyjnego, w ramach którego udzielane będą bardzo nisko oprocentowane pożyczki na odnowienie elewacji z zachowaniem naturalnej i historycznej kolorystyki kamienic. Pożyczki będą mogły zostać również udzielone właścicielom kamienic, którzy zainteresowani są przebudową, adaptacją czy też zmianą funkcji parterów, piętér oraz podwórek. W tym przypadku warunkiem jest utworzenie przestrzeni o funkcji turystycznej, gastronomicznej bądź handlowej, dotyczącej sprzedaży dzieł sztuki, rękodzieła i produktów regionalnych.

---

<sup>1</sup> Wskaźnik społeczny ustalany jest indywidualnie dla każdego projektu, w oparciu o analizę kosztów i korzyści, może przyjąć wartości od 0 do 80%

## 7. System monitoringu i aktualizacji

Monitorowanie definiuje się, jako systematyczne i ciągłe gromadzenie informacji, ich analiza oraz wykorzystanie w celu kontroli przeprowadzanego przedsięwzięcia oraz sposobu zarządzania. Skuteczne monitorowanie dostarcza informacji pozwalających w porę zareagować na zmieniającą się sytuację dostosować działania do pojawiających się problemów, rozwiązać trudności z wdrażaniem oraz ocenić skuteczność podejmowanych działań. Monitorowanie prezentuje wszystkim zaangażowanym w rewitalizację postęp realizacji zamierzeń, niedopatrzenia i zaniedbania, zakres zmian i zaniechania oraz ich przyczyny. Opracowanie skutecznego systemu monitorowania zaplanowanych działań rewitalizacyjnych w Kaliszu wiąże się z rozpoczęciem zbierania informacji w momencie przystąpienia do realizacji działań, tuż po uchwaleniu niniejszego dokumentu przez Radę Miasta.

Na etapie projektowania założeń rewitalizacji dokonano ewaluacji ex – ante proponowanych działań. Umożliwi to dostosowanie celów realizowanych projektów do faktycznych potrzeb zgłaszanych przez zaangażowane strony oraz problemów wykazanych wskutek analizy obszarów zdegradowanych.

Monitoring aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” dostarczał będzie danych o różnym charakterze, w związku z czym można wyróżnić trzy jego główne rodzaje:

- monitoring rzeczowy;
- monitoring finansowy
- monitoring natężenia zjawisk negatywnych na obszarach zdegradowanych i na terenie Miasta Kalisza.

Monitoring rzeczowy opiera się na gromadzeniu danych obrazujących postęp realizacji poszczególnych inwestycji ujętych w dokumencie, również w kontekście realizacji celów rewitalizacji, a więc poprawy sytuacji w sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzennej na obszarach zdegradowanych. Monitoring rzeczowy prowadzony będzie na podstawie danych Wydziału Rozbudowy Miasta i Inwestycji dotyczących realizacji inwestycji Miasta Kalisza oraz podmiotów prywatnych. Dane te zostaną skwantyfikowane, co pozwoli zobrazować postępy realizacji w postaci wskaźników produktu i rezultatu, które zostaną porównane z sformułowanymi w dokumencie.

Monitoring finansowy dotyczy z kolei finansowych aspektów realizowanych inwestycji. Za jego pomocą ocenić można skuteczność ponoszonych kosztów w stosunku do osiągniętych celów. Dane służące do przeprowadzenia monitoringu finansowego powinny obejmować koszty całkowite realizacji poszczególnych inwestycji. Należy również wprowadzić podział wyszczególniający źródło nakładów inwestycyjnych (krajowe środki publiczne, kredyty i pożyczki, dotacje krajowe i zagraniczne) oraz w przypadku możliwości współfinansowania ujętych w dokumencie projektów, informować zainteresowane podmioty.

Monitoring natężenia zjawisk negatywnych dotyczy z kolei monitorowania wskaźników, które posłużyły do delimitacji obszarów kryzysowych. W celu jak najlepszego dostosowania założeń rewitalizacji na terenie Kalisza, należałoby okresowo dokonać ponownych przeliczeń wskaźników, uwzględniając zmianę sytuacji w mieście i na obszarach. Jest to jeden z najbardziej czytelnych sposobów określenia powodzenia działań rewitalizacyjnych, zmierzających w kierunku wyprowadzenia wytyczonych obszarów z sytuacji kryzysowej.

Monitoring w opisanych powyżej aspektach powinien być dokonywany co najmniej raz na 2 lata w okresie prognozowania aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020”. W roku 2020 należy przygotować całościowy raport z realizacji założeń dokumentu, przedstawiający postęp w realizacji projektów oraz podsumowujący zmianę sytuacji na obszarach zdegradowanych. Raport powinien zawierać wnioski i sugestie dotyczące ewentualnej aktualizacji, bądź też całkowitej zmiany założeń działań rewitalizacyjnych po roku 2020.

„Zintegrowany Plan Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” jest elastycznym dokumentem o otwartej formule, w związku z czym jego aktualizacja nie wiąże się z dużym nakładem pracy. Aktualizację powinno się dokonywać w przypadku zauważenia istotnych zmian w natężeniu zjawisk negatywnych na terenie Miasta Kalisza. Szybka reakcja oraz wytyczenie nowego obszaru zdegradowanego wraz z zaplanowaniem odpowiednich działań rewitalizacyjnych pozwolą na ograniczenie skali działania zjawisk oraz ich pogłębianie się. Ponadto w przypadku stwierdzenia nieefektywności działań już zaplanowanych, należy odnaleźć źródło problemów i zastosować adekwatne rozwiązania, aktualizując dokument. Jako, że niniejszy Plan jest dokumentem tworzonym przy współpracy różnych środowisk związanych z codziennym życiem Kalisza, w przypadku zgłoszenia nowych projektów należy ująć je w kolejnej aktualizacji dokumentu, pod warunkiem, że wpisują się w istniejące już założenia. Umożliwić to może pomiotom realizującym nowe zadania inwestycyjne uzyskanie współfinansowania, co znacząco przyspieszy dynamikę procesów inwestycyjnych.

## 8. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Wytyczne w zakresie zasad opracowania programów umożliwiających ubieganie się o wsparcie w ramach Inicjatywy JESSICA oraz Działania 4.2 Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013 wskazują, że w przypadku programów rewitalizacji może zająć konieczność poddania ich Strategicznej Ocenie Oddziaływania na Środowisko. Organem decydującym o konieczności przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko zgodnie z art. 47 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227), jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Zgodnie z Wytycznymi projekt aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 został skonsultowany z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu, który pismem z dnia 27 czerwca 2013 r., znak: WOO-III.410.312.2013.JM stwierdził, że przedmiotowy projekt wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Mając na względzie powyższe została opracowana Prognoza oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020, a następnie przesłana do zaopiniowania Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu. Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 30 października 2013 r. (DN-NS.9012.5.719.2013) pozytywnie zaopiniował aktualizację Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu pismem z dnia 13 września 2013 r. (WOO-III.410.458.2013.JM) zaopiniował projekt aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko. Uwagi RDOŚ zostały uwzględnione w Prognozie i opisane w piśmie przewodnim. Ponadto zgodnie z art. 55 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. nr 199, poz. 1227) sporządzone zostało Podsumowanie.

Załączniki:

1. Prognoza oddziaływania na środowisko aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020;
2. Pismo przewodnie do Prognozy;
3. Podsumowanie Prognozy;
4. Pismo RDOŚ z dnia 27 czerwca 2013 r., znak: WOO-III.410.312.2013.JM - konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
5. Pismo Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z dnia 30 października 2013 r. (DN-NS.9012.5.719.2013) - pozytywne zaopiniowanie aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko;
6. Pismo RDOŚ z dnia 13 września 2013 r. (WOO-III.410.458.2013.JM) - zaopiniowanie aktualizacji Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Przemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020 wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko.

## 9. Spis tabel, rycin i wykresów

### **Spis tabel**

Tabela 1. Wskaźniki wykorzystane w analizie obszarów aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Poprzemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” .....	7
Tabela 2. Metodologia obliczania wskaźnika W1 .....	8
Tabela 3. Metodologia obliczania wskaźnika W2 .....	8
Tabela 4. Metodologia obliczania wskaźnika W3 .....	8
Tabela 5. Metodologia obliczania wskaźnika W4 .....	9
Tabela 6. Szczegółowy wykaz obiektów znajdujących się na terenie obszaru, wpisanych do Rejestru Zabytków .....	14
Tabela 7. Wskaźniki produktu i rezultatu aktualizacji „Zintegrowanego Planu Rozwoju Obszarów Miejskich i Poprzemysłowych Miasta Kalisza do roku 2020” .....	48

### **Spis rycin**

Mapa 1. Obszar zdegradowany Śródmieście .....	9
Mapa 2. Obszar zdegradowany Majkowska - Złota .....	21
Mapa 3. Obszar zdegradowany Wrocławska .....	26
Mapa 4. Obszar zdegradowany Sulisławice .....	30
Mapa 5. Obszar zdegradowany Szczypiorno .....	35

### **Spis wykresów**

Wykres 1. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Śródmieście .....	17
Wykres 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Śródmieście .....	18
Wykres 3. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Śródmieście .....	18
Wykres 4. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Śródmieście .....	19
Wykres 5. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Majkowska - Złota .....	23
Wykres 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota .....	23
Wykres 7. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota .....	23
Wykres 8. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Majkowska - Złota .....	24
Wykres 9. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Wrocławska .....	28

Wykres 10. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Wrocławska .....	28
Wykres 11. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Wrocławska.....	29
Wykres 12. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym na obszarze Sulisławice .....	32
Wykres 13. Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 osób na obszarze Sulisławice .....	33
Wykres 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Sulisławice .....	33
Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób na obszarze Szczypiorno .....	36
Wykres 16. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób na obszarze Szczypiorno.....	37